

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ

Б. Дамянов
О. Занков • А. Генчева

ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО

8.
КЛАС

- © Бисер Илиев Дамянов, Огнян Александров Занков,
Анна Иванова Генчева, *автори*, 2017
- © Владимир Марков Минчев, *корица и графичен дизайн*, 2017
- © Издателска къща „Анубис“ ООД, 2017
ISBN 978-619-215-078-5

СЪДЪРЖАНИЕ

Въведение.....	4
1. Система на обучението по изобразително изкуство в I гимназиален етап	4
2. Обучението по изобразително изкуство в 8. клас	5
3. Учебникът по изобразително изкуство за 8. клас.....	8
4. Възприемане и анализ на художествени произведения	11
5. Примерно годишно разпределение	15
6. Методически разработки на уроци.....	26
7. Приложение. Анализ на художествени произведения. Модел	61

ВЪВЕДЕНИЕ

Книгата за учителя е съставна част от учебния комплект по изобразително изкуство, който включва освен нея учебник и електронни ресурси. Книгата съдържа материали, необходими за обучението по изобразително изкуство в 8. клас. Тя е ценен помощник на учителя при изпълнение на отговорните му задачи и за постигане на резултатите, заложи в изискванията на учебната програма.

Книгата съдържа както информация за провеждане на обучението по изобразително изкуство, така и сведения, които учителят да ползва при прилагане на творчески подход в обучението.

Какво съдържа книгата за учителя?

В нея е представена новата учебна програма по изобразително изкуство и са коментирани някои аспекти на обучението в 8. клас.

Дадено е примерно годишно разпределение на учебния материал по изобразително изкуство. Уроците в това разпределение следват последователността на темите в учебника.

Представено е кратко описание на учебника по изобразително изкуство, както и някои идеи за неговото ефективно използване.

С 8. клас започва първият гимназиален образователен етап, който продължава още две години. Това означава, че осми клас поставя основите на изобразителната култура, която следва да се усвои през този етап. В книгата са представени системата на обучение по изобразително изкуство в първи гимназиален етап, учебният предмет изобразително изкуство и спецификата на обучението по изобразително изкуство в този етап.

Основната част на книгата обхваща технологията на обучението по изобразително изкуство, разработен въз основа на примерното годишно разпределение. Тази част съдържа разработки на примерни уроци по отделни теми.

Всички методически единици са разработени въз основа на единен модел, а именно:

Цели на методическата единица – представят обобщено търсените резултати от обучението по изобразително изкуство.

Очаквани резултати – ориентират учителя какви знания и умения трябва да усвоят или развият учениците в дадения урок.

Нови понятия – новите понятия в учебната програма се въвеждат в няколко урока, поради което не присъстват във всички описания на уроци.

Материали и дидактически средства – описани са основните материали за изпълнение на практическите изобразителни задачи и дидактическите средства.

Основни методи на обучение – тук са изредени основните методи на обучение съобразно типа урок и неговата специфика.

Междупредметни връзки – отразени са най-важните междупредметни връзки, чрез които разглежданата тема може да бъде разработена по-цялостно.

Обща информация за урока – дадено е кратко описание на структурата на урока или неговите особености, след което по-подробно са разработени *методически насоки за разработване на темата*. Те се отнасят за теорията и/или за художествената практика.

В методическите насоки учителят може да намери идеи за различните етапи при

разработката на уроците: за стимулиране на дейността на учениците, за начина на представяне на темата и поставянето на практическите задачи, за прилагане на демонстрацията и др.

Учебникът е богато илюстриран с произведения на изобразителното изкуство, с ученически творби или с друг визуален материал. Текстът и илюстрациите – заедно – осигуряват възможността да се прилагат съвременни подходи и методи на обучение, да се реализират междупредметни връзки, за да се постигнат включените в програмата ключови компетентности. При наличие на ограничено време за провеждане на обучение той създава възможности да се провежда обучение извън класната стая и училището чрез организиране на посещения на художествени изложби, ателиета на художници, работа на открито.

***

Основна задача на обучението по изобразително изкуство в 8. клас е да бъдат постигнати целите на обучението и очакваните резултати (стандартите), заложи в учебната програма. Преподаването на изкуство изисква творчески подход. Надяваме се тази книга да предостави необходимите материали и идеи за осъществяването му.

Пожелаваме успех в отговорната и хуманна мисия на учителя.

1. Система на обучението по изобразително изкуство в I гимназиален етап

Обучението по изобразително изкуство в първи гимназиален етап е насочено към придобиване на умения, знания и отношения, които формират у ученика задълбочен интерес към постиженията на националната и световната художествена култура. Основна цел е изграждането на художествена култура и съвременни критерии за ориентиране в света на изкуството. През този етап обучението се основава на придобитите знания и умения от прогимназиалния етап, индивидуалния опит и творческия потенциал на ученика, както и способностите му да изразява идеи и позиции чрез средствата на изобразителното изкуство.

Учебният предмет изобразително изкуство през първи гимназиален етап развива и систематизира знания, които ученикът е придобил в предишния образователен етап. Нов акцент в учебния предмет са знанията и дейностите, свързани с теорията и историята на изкуството и връзката между изкуството и виртуалната среда. Областите на компетентност, определени в Държавните образователни стандарти (ДОС) са:

- изкуството и неговата история
- художествена дейност
- визуална култура и медии.

В учебните програми по изобразително изкуство за 8., 9. и 10. клас са конкретизирани знанията и уменията, обобщено представени в Държавния образователен стандарт за този етап. В учебните програми е зададен широк културнообразователен контекст, осигуряващ пълноценно обучение и условия за развиване на богатата художествена култура у учениците. Учебните програми са отворени и дават възможност за реализиране на творчески инициативи на учителя в обучението. В 8., 9. и 10. клас учебният предмет изобразително изкуство е предвиден да се изучава по един срок в учебната година с хорариум 18 часа.

2. Обучението по изобразително изкуство в 8. клас

Осми клас поставя основите на обучението по изобразително изкуство в първи гимназиален етап. Обучението по изобразително изкуство в този клас е насочено към:

- овладяване на знания за функционирането на изкуството в контекста на епохата и културата, връзката му с други изкуства и социални структури
- разширяване на знанията от областта на изящните изкуства
- развиване на умения за възприемане и интерпретация на произведения на изкуството
- разширяване на знанията за визуалната култура със средствата на електронните медии
- формиране на интереси и ценностни ориентации към националното и световното културно наследство, съхранено в музеи и други обществени места.

В учебната програма за 8. клас учебното съдържание на учебния предмет изобразително изкуство е представено в шест глобални теми:

- Изкуство и време – епоха, канон, стил
- Шрифт и писмена култура
- Творбата и музеят
- Изобразителното изкуство и другите изкуства – литература
- Изкуство и социална комуникация – графити и стрийт арт
- Технологии в изящните изкуства.

Към всяка глобална тема са описани компетентностите – знания, умения и отношения, които трябва бъдат постигнати. Представени са и новите понятия по темите. Те са: стил, иконографски канон, пиктограма, дизайн на книгата: обложка, корица, титул, форзац, книжно тяло, художествена илюстрация, научна илюстрация, пиктография, шаблон, покривна техника, лазурна техника, гравюра, офорт, литография, пластичен ескиз, отливка, художествен музей, художествена галерия, художествена експозиция, дигитално изкуство. Трябва да се има предвид, че в учебния предмет *изобразително изкуство* много понятия имат междудисциплинарен характер, например: технология, природа, историческо развитие, епоха, стил, вид, жанр, сюжет и др.

Учебното съдържание е предвидено да се усвои в хорариум от 18 часа. За усвояване на материала и изпълнение на задачите е предвидено изучаването на изобразителното изкуство да се осъществява и като извънурочни дейности чрез задачи за домашна работа.

Новите знания по изобразително изкуство се въвеждат чрез теоретични уроци и уроци с практически изобразителни задачи. Теоретичните уроци са свързани основно с теорията и историята на изобразителното изкуство. Въз основа на знанията от прогимназиалния етап учениците усвояват понятия като *стил, иконографски канон, дизайн на книгата, гравюра* и др. Макар че теорията на изкуството има превес в учебното съдържание за 8. клас, теоретичните и особено практическите знания се усвояват и въз основа на художествената практика.

Важно значение в обучението по изобразително изкуство се възлага на художествената практика, която се реализира чрез различни практически дейности. Упражненията в обучението по изобразително изкуство се включват в практическите дейности и са неразделна част от художествената практика на ученика. Практическите упражнения са свързани с усвояване на нови знания и умения, как-

то и с разширяване и задълбочаване на знания и развиване на умения, въз основа на които се развиват творческите способности и въображението на ученика.

Учебната програма предоставя свобода при подбора на методите и средствата за постигане на очакваните резултати и при определяне на последователността на темите. Това позволява авторите на учебника по изобразително изкуство да определят последователността от теми въз основа на тяхната концепция за ефективно обучение. В учебната програма е дадено препоръчително разпределение на часовете по различните дейности. Основна тежест имат новите знания (60 %), следвани от упражненията и практическите дейности (22 %), уроците за преговор и обобщение (10 %) и контрол и оценка (8 %).

В учебната програма е представена кратка информация за основните методи и форми на оценяване на постиженията на учениците. Знанията за теорията и историята на изкуството се оценяват въз основа на текущо изпитване. Практическата подготовка се оценява въз основа на изпълнение на практически изобразителни задачи, съобразно изискванията за очакваните резултати по съответната тема. Оценява се също и изпълнението на възложени задачи за домашна работа. Активността на ученика се поощрява. Важно е да се отбележи, че оценката е комплексна и включва резултатите от теоретическата и практическата подготовка. Взема се предвид и участието на ученика в учебния процес.

Обучението по изобразително изкуство завършва със сročна оценка.

Оформянето на сročна оценка изисква комплексно оценяване. В таблицата е показано съотношението при формирането на сročната оценка.

Текущи оценки (от устни, от писмени, от практически изпитвания)	60 %
Оценки от контролни работи	10 %
Оценки от други участия (работа в час, изпълнение на домашни работи, работа по проекти, колективни прояви в изложби, конкурси и др.)	30 %

Накрая на програмата са описани дейностите за придобиване на ключовите компетентности, както и междупредметните връзки.

Дейностите, свързани с обучението по изобразително изкуство в 8. клас, могат да се осъществяват в класната стая на територията на училището и извън училището. Тези дейности не са свързани само с конкретна тема, а имат междупредметен характер.

Дейностите, реализирани извън класната стая, включват: участия в изложби, конкурси, срещи с художници или дейци на културата, участие в художествени изяви на класа или училището.

Дейностите, реализирани извън училището, са разнообразни: участие в пленер, екскурзия, посещения на изложби, ателиета на художници, културни центрове, музеи и художествени галерии. Тук се включват и разглеждането на скулптурни творби на открито и архитектурни паметници.

Дейностите в природната и социално-културната среда обхващат: участия във фестивали и панаири, в екологични акции, в културни инициативи и празници, участие в информационни и културно-образователни инициативи.

Обучението по изобразително изкуство, освен че е насочено към предметно знание, включва и множество междупредметни връзки. Чрез различните дейности в обучението се осигурява възможност за придобиване на ключовите компетентности.

3. Учебникът по изобразително изкуство за 8. клас

Учебен комплект

Комплектът по изобразително изкуство представлява система от дидактически средства. Той има определена специфика, произтичаща от особеностите на визуалните изкуства и от съдържанието на учебната програма.

Комплектът включва:

- учебна програма
- учебник
- електронен вариант на учебника
- книга за учителя
- допълнителни електронни ресурси.

Учебникът по изобразително изкуство

Учебникът по изобразително изкуство за 8. клас е предназначен да дава информация по учебните теми и изобразителните дейности, предвидени в учебната програма, да служи като средство за контрол, да създава и поддържа интереса на учениците към изобразителните изкуства. Учебникът е разработен въз основа на действащата учебна програма и в съответствие с нейните параметри.

Типове уроци по учебна програма са: уроци за нови знания; уроци за упражнения и практически дейности; уроци за преговор и обобщение; уроци за контрол и оценка. Рамковите изисквания на учебната програма дават възможност за следното разпределение на уроците по теми и дейности:

Уроци за нови знания – 10 ч.

Изкуство и време – епоха, канон, стил (1 ч.)

Шрифт и писмена култура (1 ч.)

Дизайн на книгата (1 ч.)

Изобразителното изкуство и другите изкуства – литература (1 ч.)

Изкуство и социална комуникация – графити и стрийт арт (1 ч.)

Технологии в изящните изкуства – живопис, графика, скулптура (3 ч.)

Творбата и музеят (1 ч.)

Дигитални изкуства в съвременния свят (1 ч.)

Уроци за упражнения и практически дейности – (6 ч.)

Шрифт и писмена култура (1 ч.)

Изобразителното изкуство и другите изкуства – литература (1 ч.)

Изкуство и социална комуникация – графити и стрийт арт (1 ч.)

Технологии в изящните изкуства – живопис, графика, скулптура (3 ч.)

Урок за преговор и обобщение – 1 ч.

Урок за контрол и оценка: изходно ниво – 1 ч.

Общо 18 ч.

Въз основа на глобалните теми от учебната програма в учебника са развити урочни теми, които покриват изцяло учебното съдържание в програмата.

Всеки урок, представен на 2 страници, има съответното заглавие (тема), след което следва учебното съдържание, представено чрез изображения и текст.

Основният текст в учебника, илюстриран с визуален материал, е относително голям по обем, тъй като съдържанието на учебния материал в 8. клас е основно теоретично. За прегледност на текста основната тема в отделните уроци е разбита на подтеми.

Новите понятия, включени в съответния урок, са представени чрез рубрика „Речник“.

Практическото обучение в 8. клас е застъпено чрез 6 практически урока – художествена практика. Практическият урок следва теоретичния по съответната тема. В него се изпълнява една или повече основни задачи, представени в рубриката „Художествен проект“. Страниците на практическите уроци се предназначени за осъществяване на художествена дейност. Рубриката „Насоки за работа“ дава информация за последователността на действията, основните процедури и/или изискванията към изпълнението на задачите.

За стимулиране на интереса на учениците е включена рубрика „Знаете ли че“, в която се представят любопитни данни и факти. Тази рубрика представя допълнителна информация по темата.

В рубриката „Въпроси и задачи“ са представени познавателни и практически задачи за изпълнение в клас и за извънучилищната дейност. Въпросите и задачите са насочени към усвояване на учебния материал, към развитие на мисленето и въображението на ученика, към осмисляне на практическата му дейност, както и към стимулиране на познавателната дейност извън учебните занятия: наблюдения на обекти, посещаване на художествени изложби, галерии, музеи, забележителни паметници на архитектурата и монументално-декоративните изкуства.

Учебникът е онагледен с фотоси на обекти, репродукции на художествени произведения, рисунки, репродукции на ученически творби. Илюстративният материал е средство за онагледяване на отделните теми и е част от учебното съдържание по предмета. Той осигурява възможност за усвояване на знания по темите за решаване на различни въпроси и задачи, както и за дискутиране. Илюстративният материал на учебника осигурява възможност за:

- разглеждане и изучаване на обект по репродукция
- разглеждане и изучаване на художествени произведения по репродукция
- описание на обект по репродукция
- описание на художествено произведение по репродукция
- онагледяване.

Последният урок в учебника е за преговор и обобщение. Той съдържа в синтезиран вид най-важното по отделните теми от учебното съдържание.

Накрая на учебника е представен изходящ тест, чрез който може да бъде установено равнището на усвоените от ученика знания.

Учебникът завършва с приложение, в което са поместени три галерии: *Изкуство и време*, *Изобразително изкуство и литература*, *Изкуство и социална комуникация*. Тези страници допълват учебното съдържание по отделните теми и могат да се използват по различен начин: във връзка с разглеждане на основна тема, при която репродукциите в галерията да се използват като примери; във връзка с опи-

сание и анализ на конкретно художествено произведение; за решаване на различни въпроси и задачи по отделни теми.

Учебникът осигурява възможности за осъществяване на междупредметни връзки с останалите учебни дисциплини, изучавани в 8. клас, и съдейства за постигане на ключовите компетентности.

Електронните ресурси към учебника включват: разнообразни интерактивни упражнения, свързани с учебния материал; визуализация на предвидените в учебника теми; обогатяващи съдържанието информационни ресурси; практическо представяне на изобразителните дейности; видеоклипове и др.

Учебното съдържание за 8. клас. Теми и нови понятия.

Тема	Нови понятия
1. Изкуство и време. Епоха, канон, стил	стил, иконографски канон
2. Шрифтът и писмената култура 3. Шрифтът и писмената култура <i>Художествена практика. Оформление на афиши</i>	пиктограма, буква
4. Дизайн на книгата. 5. Изобразително изкуство и другите изкуства – литература 6. Изобразително изкуство и другите изкуства – литература. Художествена практика. Илюстриране на литературно произведение	дизайн на книгата: обложка, корица, титул, форзац, книжно тяло, художествена илюстрация, научна илюстрация
7. Изкуство и социална комуникация – графити и стрийт арт 8. Изкуство и социална комуникация – графити и стрийт арт. Художествена практика. Изготвяне на проект за графит	пиктография, шаблон
9. Технология в изящните изкуства – живопис Технология в изящните изкуства – живопис. Художествена практика. Многофигурна композиция.	покривна техника, лазурна техника
Технология в изящните изкуства – графика Технология в изящните изкуства – графика. Художествена практика. Монотипия	гравюра, офорт, литография
Технология в изящните изкуства – скулптура Технология в изящните изкуства – скулптура. Художествена практика. Моделиране на човешка фигура	пластичен ескиз, отливка
Творбата и музеят	художествен музей, художествена галерия, художествена експозиция

Тема	Нови понятия
Дигиталните изкуства в съвремения свят	дигитално изкуство
Обобщителен урок	
Изходящ тест	
Галерия 1. Изкуство и време	
Галерия 2. Изобразително изкуство и литература	
Галерия 3. Изкуство и социална комуникация	

4. Възприемане и анализ на художествени произведения

Възприемането на изкуството има важно значение за развитието на художествената култура на ученика. То се осъществява основно чрез разглеждане на оригинални произведения или техни репродукции под формата на отпечатащи на хартия или дигитални изображения. Разглеждането на произведения на изкуството с учебна цел заема съществено място в обучението по изобразително изкуство и се реализира чрез различни подходи и методи. На учениците трябва да се предостави възможност да коментират произведения на изкуството, да разказват, беседват или да правят описание и анализ. В следващите страници са представени методи на анализ на художествени произведения и техни разновидности, както и модели на анализ.

4.1. Описание на художествено произведение

Тези метод се прилага с цел даване на нови знания или за тяхното затвърдяване, но може да се използва и с цел установяване на способностите на учениците за възприемане и разбиране на художествени произведения.

Най-често описанието включва следното: първо се дават изходни данни за творбата – към кой вид и жанр принадлежи, название и автор (ако творбата не е анонимна); следва самото описание.

В по-задълбоченият си вариант описанието съдържа елементи на анализ (описание с елементи на анализ).

Този метод може да се прилага както самостоятелно, така и в съчетание с други методи. Може да се съчетае с разказ за творбата и художника (да се дадат основни сведения за творбата и нейната история, сведения за художника и т. н.). Описанието може да се проведе под формата на беседа.

Приложението на метода може да се осъществи въз основа на следната схема:

1. Данни за творбата.

2. Описание на изображението.

а. Какво е изобразено:

- тема, сюжет, отразено събитие
- персонаж (образи: кои са образите, изобразено действие, израз)
- изобразени предмети
- изобразена обстановка.

б. Как е изобразено – с какво е работил художникът.

3. Какви чувства и мисли поражда творбата.

Когато се прави описание на художествено произведение, е важно да се създадат условия за пълноценно възприемане на творбата (репродукцията). Описанието трябва да бъде достъпно и интересно, кратко и въздействащо. Вниманието на учениците да се насочва в необходимата посока. Ако е необходимо, с указателни жестове или с показалка се посочват елементите, за които се говори.

Освен от учителя описанието може да се прилага и от ученици. В този случай учителят поставя задача на ученика, както и съответните изисквания или насоки.

4.2. Анализ на художествено произведение

Този метод намира широко приложение в обучението по изобразително изкуство, основно за изучаване на изкуството в теоретичен или исторически план. Анализът дава възможност да се разкрият структурата на творбата, нейните елементи и техните връзки, да се разбере по-пълно нейното съдържание. В художественото произведение се разграничават отделни компоненти като сюжет, композиция, цвят и др.; заедно с това се търси тяхното единство.

Анализът може да има различна степен на обхват и дълбочина. Това зависи от целта, умението да се анализира, а също и от възможностите, които самата творба предоставя за анализ.

Анализът може да бъде съвсем самостоятелен или в съчетание с други методи. Може например да се съчетае с разказ за творбата и художника (да се дадат основни сведения за творбата и нейната история, сведения за художника и т.н.). Анализът може да съпътства ученическа лекция, посветена например на даден художник или стил в изкуството, и в този смисъл влиза като елемент в лекционния материал. Той може да се проведе под форма на беседа. Независимо от начина на протичане и връзката с други методи, анализът има своя цел, свой предмет и относителна самостоятелност.

Основните изисквания към ефективния анализ са:

Да е ясна целта на анализа.

Да се определи предметът на анализ или какво собствено ще се анализира.

Да се създадат условия за пълноценно възприемане на творбата.

Анализът да бъде съобразен с учениците, да бъде достъпен за възприемане и интересно поднесен.

Анализът изисква известна предварителна подготовка. Импровизираният анализ рядко постига своите цели. Анализът се прилага значително по-лесно, ако се използва схема или модел за анализ. За провеждане на анализ могат да се ползват моделите, представени в приложението.

Анализ на оригинали

Анализът е най-пълноценен, ако се прави по оригинални творби. В училище обаче тези възможности са ограничени. Анализ на оригинали се осъществява основно в места, където се намират оригиналните творби (музеи, галерии, конкретна среда). Например анализът на оригинали на монументалните изкуства е ефективен, когато се прави на място, тъй като в анализа се включва и въпросът за връзката на творбата (паметника) със средата.

Анализ на творби по репродукция

Анализът по репродукция е особено популярен по редица причини. Този вариант на анализ има своите ограничения за някои видове изкуство, за които репродукцията не може да даде необходимата и достатъчна информация. Основно това са триизмерни форми и обеми (например скулптура и архитектура). Въпреки това по репродукции на скулптура и други видове пластически изкуства с обемни триизмерни форми анализът също има своето значение. Някои технологии на репродуциране дават много високо качество на изображението, в резултат на което разликата между оригинал и копие за някои видове изкуства става все по-трудно уловима. Най-често в подобни качествени репродукции разликата е в материалния носител и размера, а не в изображението.

Анализът по репродукции трябва да се прави, като се използват листови художествени репродукции с фотография на една творба. Използването на репродукции има своите преимущества, тъй като с тях лесно се борави: те могат да се подреждат и разместват в зависимост от разглеждания въпрос.

Анализът може да се провежда въз основа на дигитални изображения (репродукции), демонстрирани на дисплея на компютъра, на екрана чрез проектор или на интерактивната дъска.

4.3. Анализ на произведения на изкуството от ученици

Анализът е важно да се практикува от ученици. За целта трябва да се предвиди като структурен елемент в урока. Преди да се постави задачата за анализ, е важно да се уточни колко време ще се отдели за анализа, за кои ученици е валидна задачата (за всички, за определена група, само за някои от тях), в каква форма ще се прави: устна или писмена.

Устен анализ може да се прилага по различни поводи. Ограничението на устния анализ е, че малък брой ученици реално могат да вземат участие в него. Писменият анализ дава възможност да участват всички ученици в класа.

Как се провежда план с помощта на опори?

Учителят дава предварителен план за анализ, съобразен със съответната творба или пише на дъската няколко термина или въпроси като опори.

Предоставянето на план за анализ или изписването на опорни понятия на дъската дава ориентиловъчна основа на ученика. Трябва добре да се прецени дали да се дава схема за анализ и колко подробна да бъде тя. Обикновено опорна схема за анализ се дава в следните случаи:

- когато се прави анализ на творба от нов тип
- когато се анализира сложна творба
- когато се анализира творба, която трудно се поддава на анализ (например абстрактна картина)
- за да се припомни начинът на анализ.

Схемата за анализ може да бъде много обща или по-подробна. При всички случаи схемата трябва да бъде адекватна за анализа: тя трябва да съдържа под формата на думи или отделни изречения характеристики, присъщи на творбата.

Ако описанието или анализът се прилагат с диагностична цел, те трябва да се правят напълно самостоятелно от ученика.

Описание с опора

Разказът или описанието на художествено произведение, която ученикът трябва да направи, може да бъде извършен от него чрез опори, които му се предоставят в устна или писмена форма. За опори могат да служат ключови думи, въпроси, задачи. Те могат да се комбинират. Написаните (най-често) на дъската думи, въпроси или задачи, дават ориентировъчна основа на ученика, както по отношение на възприемането на творбата, така и за насочване на неговите размишления.

Ключови думи

Представят се няколко ключови (опорни) думи, които се записват на учебната дъска. Опорите могат да бъдат отпечатани на листове и да бъдат раздадени на учениците. Важно е да се реши какви и колко думи или понятия да се използват. Дали да са общи понятия или да се напишат и думи, и изрази, обозначаващи конкретни елементи в творбата. Използването на общи понятия има универсално значение и може да се прилага при разглеждане на произведения от различни видове изкуство.

Варианти:

А. написват се много думи, не всички от които имат пряка връзка с разглежданата творба

В. включват се само думи и изрази, които са съществени за съответното произведение на изкуството (без излишни думи).

Утвърдил

Директор: .....

(име, фамилия и подпис)

**ПРИМЕРНО ГОДИШНО ТЕМАТИЧНО
РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ**

**ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО ЗА 8. КЛАС
ЗАДЪЛЖИТЕЛНА ПОДГОТОВКА
УЧЕБНА 201.../201... ГОДИНА**

Годишен хорариум: срочен: I срок – ... часа

Уроци за нови знания	НЗ	10 часа
Уроци за упражнения и практически дейности	УПД	6 часа
Уроци за преговор и обобщение	ПО	1 часа
Уроци за контрол и оценка	КО	1 часа

Годишен хорариум: 18 часа

Изготвил: .....

(име и фамилия)

Срок		Тема на урочната единица	Вид на урока	Очаквани резултати (компетентности) на ниво учебна програма	Нови понятия
месец	седмица				
		1	2	3	4
IX	1.	ИЗКУСТВО И ВРЕМЕ. ЕПОХА, КАНОН, СТИЛ	Д НЗ	<ul style="list-style-type: none"> – разбира връзката между епоха, иконографски канон и стил в развитието на изкуството – познава конографския канон и неговото приложение в изкуството – разграничава епоха, стил и иконографски канон – познава стила като явление в изкуството и неговите разновидности – разпознава произведения на изкуството и архитектурата, характерни за даден стил – разпознава иконографски канон в произведения на изкуството – сравнява и коментира стилове, на основа на техни специфични белези 	стил, иконографски канон
	2.	ШРИФТ И ПИСМЕНА КУЛТУРА	НЗ	<ul style="list-style-type: none"> – познава най-общо ролята на шрифта за писмената култура – разпознава приложението на шрифта в исторически план – използва знания за шрифта за идентифициране на исторически писмени паметници – оценява значението на шрифта за развитието на писмената култура 	пиктограма

Контекст и дейности (за всеки урок)		Оценяване по теми и/или раздели		Забележка (дидактически средства, преструктури- ране на учебно съдържание и др.)
на ученика по целите на урока (ресурси)	на ученика за МПВ (ресурси)	Методи и ин- струментариум	форми	
5	6	7	8	9
	история и цивилизации, философия, музика, БЕЛ	училищна лекция, мултимедия, демонстрация, беседа, наблюдение	общокласна, индивидуална	
	БЕЛ, информационни технологии, информатика, математика	училищна лекция, мултимедия, материали за демонстрация, беседа, наблюдение	общокласна, индивидуална	

Срок		Тема на урочната единица	Вид на урока	Очаквани резултати (компетентности) на ниво учебна програма	Нови понятия
месец	седмица				
		1	2	3	4
X	3.	ШРИФТ И ПИСМЕНА КУЛТУРА <i>Художествена практика</i>	УПД	<ul style="list-style-type: none"> – разграничава видове шрифтове – избира шрифт и го прилага в своя проект – създава афиш на основа на определена тема – обяснява начините на работа с компютърна програма. 	
	4.	ДИЗАЙН НА КНИГАТА	НЗ	<ul style="list-style-type: none"> – познава най-общо ролята на дизайна в производството на книгата – разграничава елементи на книжния дизайн – разбира значението на художественото оформление на книгата – коментира особеностите на външното оформление на изданията 	дизайн на книгата, обложка, корица, титул, форзац, книжно тяло
	5.	ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО И ДРУГИТЕ ИЗКУСТВА – ЛИТЕРАТУРА	НЗ	<ul style="list-style-type: none"> – познава ролята на илюстрацията в книгата – разграничава видове илюстрации според вида литература – разпознава различни видове илюстрации – коментира ролята на илюстрацията за възприемането на художественото произведение и връзката ѝ с оформлението на книгата 	художествена илюстрация, научна илюстрация

Контекст и дейности (за всеки урок)		Оценяване по теми и/или раздели		Забележка (дидактически средства, преструктури- ране на учебно съдържание и др.)
на ученика по целите на урока (ресурси)	на ученика за МПВ (ресурси)	Методи и ин- струментариум	форми	
5	6	7	8	9
	БЕЛ, информационни технологии, информатика, музика	беседа, демонстрация, мултимедия, наблюдение, консултиране, практически методи	общокласна, индивидуална	
	БЕЛ, информационни технологии, технологии и преприемачество	училищна лек- ция, мултимедия, демонстрация, беседа, наблюдение, анализ на кни- жни издания	общокласна, индивидуална	
	БЕЛ, физика и астро- номия, биология и здравно образо- вание	училищна лек- ция, мултимедия, демонстрация, беседа, наблюдение, анализ на илюс- трации	общокласна, индивидуална	

Срок		Тема на урочната единица	Вид на урока	Очаквани резултати (компетентности) на ниво учебна програма	Нови понятия
месец	седмица				
		1	2	3	4
	6.	ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО И ДРУГИТЕ ИЗКУСТВА – ЛИТЕРАТУРА Художествена практика Илюстриране на литературно произведение	УПД	– ориентира се в съжета на литературния текст – създава илюстрация на основа на избран момент от литературния сюжет	
XI	7.	ИЗКУСТВО И СОЦИАЛНА КОМУНИКАЦИЯ – ГРАФИТИ И СТРИЙТ АРТ	НЗ	– познава най-общо графитите и стрийт арта като средство за комуникация – разбира ролята на уличното изкуство като нова форма за изразяване на идеи и социална позиция – коментира графитите и стрийт арта като социално-политическа позиция – обяснява ролята на графитите за естетизиране на средата	пикгография шаблон
	8.	ИЗКУСТВО И СОЦИАЛНА КОМУНИКАЦИЯ – ГРАФИТИ И СТРИЙТ АРТ Художествена практика ПРОЕКТ ЗА ГРАФИТ	УПД	– създава проект за графити – избира шрифт и ги прилага в своя проект	
	9.	ТЕХНОЛОГИИ В ИЗЯЩНИТЕ ИЗКУСТВА – ЖИВОПИС	НЗ	– познава основни живописни техники – разбира специфичните особености на основните живописни техники – разграничава акварел, темпера, акрил, смесена техника, масло, пастел – коментира приложението на основни живописни техники в художествени произведения	покривна техника, лазурна техника

Контекст и дейности (за всеки урок)		Оценяване по теми и/или раздели		Забележка (дидактически средства, преструктури- ране на учебно съдържание и др.)
на ученика по целите на урока (ресурси)	на ученика за МПВ (ресурси)	Методи и ин- струментариум	форми	
5	6	7	8	9
	БЕЛ	беседа, мултимедия, демонстрация, наблюдение, практически методи, консултиране	индивидуал- на, общокласна	
	БЕЛ, химия и опазва- не на околната среда	училищна лек- ция, мултимедия, демонстрация, беседа, наблюдение		
	БЕЛ, химия и опазва- не на околната среда, география и икономика	беседа, мултимедия, демонстрация, наблюдение, практически методи	индивидуал- на, общокласна	
	технология и предприема- чество, физика и астро- номия, химия и опазва- не на околната среда	училищна лек- ция, мултимедия, демонстрация, беседа, анализ на кар- тина	индивидуал- на, общокласна	

Срок		Тема на урочната единица	Вид на урока	Очаквани резултати (компетентности) на ниво учебна програма	Нови понятия
месец	седмица				
		1	2	3	4
	10.	ТЕХНОЛОГИИ В ИЗЯЩНИТЕ ИЗКУСТВА – ЖИВОПИС Художествена практика. Многофигурна композиция	УПД	създава многофигурна композиция, в която прилага живописни техники и технологии – коментира приложението на основни живописни техники в художествени произведения	
XII	11.	ТЕХНОЛОГИИ В ИЗЯЩНИТЕ ИЗКУСТВА – ГРАФИКА	НЗ	– познава основни техники в графиката – разбира особеностите при изграждане на графичен образ при различните графични техники – разграничава гравюра, офорт и литография	гравюра, офорт, литография
	12.	ТЕХНОЛОГИИ В ИЗЯЩНИТЕ ИЗКУСТВА – ГРАФИКА Художествена практика. Монотипия	УПД	– създава проекти за изпълнение на монотипия и висок печат – коментира техническите особености на графични отпечатъци	
	13.	ТЕХНОЛОГИИ В ИЗЯЩНИТЕ ИЗКУСТВА – СКУЛПТУРА	НЗ	– познава основни материали в скулптурата – разбира особеностите на изграждане на скулптурна форма – коментира особеностите на релефната форма в скулптурата	пластичен ескиз отливка

Контекст и дейности (за всеки урок)		Оценяване по теми и/или раздели		Забележка (дидактически средства, преструктури- ране на учебно съдържание и др.)
на ученика по целите на урока (ресурси)	на ученика за МПВ (ресурси)	Методи и ин- струментариум	форми	
5	6	7	8	9
	химия и опазване на околната среда	демонстрация, беседа, анализ на картина, практически методи	индивидуална, общокласна	
	технология и предприемачество, физика и астрономия, химия и опазване на околната среда	училищна лекция, мултимедия, демонстрация, беседа, анализ на картина	индивидуална, общокласна	
	технология и предприемачество, физика и астрономия, химия и опазване на околната среда	демонстрация, беседа, анализ на картина, практически методи	индивидуална, общокласна	
	технология и предприемачество, физика и астрономия, химия и опазване на околната среда	училищна лекция, мултимедия, демонстрация, беседа, анализ на картина	индивидуална, общокласна	

Срок		Тема на урочната единица	Вид на урока	Очаквани резултати (компетентности) на ниво учебна програма	Нови понятия
месец	седмица				
		1	2	3	4
I	14.	ТЕХНОЛОГИИ В ИЗЯЩНИТЕ ИЗКУСТВА – СКУЛПТУРА Художествена практика.	УПД	– създава триизмерна форма от пластичен материал – коментира особеностите на пластичната форма	
	15.	ТВОРБАТА И МУЗЕЙТ	НЗ	– Усвояване на знания за художествения музей, неговото предназначение и обществена роля. – Формиране на отношение към художествените музеи като съкровищници на изкуството	художествен музей, художествена галерия, художествена експозиция
	16.	ДИГИТАЛНИТЕ ИЗКУСТВА В СЪВРЕМЕТО	НЗ	– познава най-общо особеностите и проявите на дигиталното изкуство – разпознава произведения на дигиталните изкуства в интернет среда – ползва визуални символи и знаци в електронни мрежи за комуникация и информация – оценява ролята на електронните технологии за появата на нови форми в съвременното изкуство	дигитално изкуство
II	17.	ОБОБЩИТЕЛЕН УРОК	ПО	– обобщаване и затвърдяване на основното по отделните теми – систематизиране на знанията	
II	18.	КОНТРОЛ И ОЦЕНКА	КО	Какво научих в 8 клас?	

Контекст и дейности (за всеки урок)		Оценяване по теми и/или раздели		Забележка (дидактически средства, преструктури- ране на учебно съдържание и др.)
на ученика по целите на урока (ресурси)	на ученика за МПВ (ресурси)	Методи и ин- струментариум	форми	
5	6	7	8	9
	технология и предприемачество, физика и астрономия, химия и опазване на околната среда	демонстрация, беседа, анализ на картина, практически методи	индивидуална, общокласна	
	история и цивилизации	училищна лекция, мултимедия, демонстрация, беседа, наблюдение	индивидуална, общокласна	
	информационни технологии, информатика, математика	училищна лекция, мултимедия, демонстрация, беседа, наблюдение	индивидуална, общокласна	
		училищна лекция, мултимедия, беседа, наблюдение	общокласна	
		тест	индивидуална	

6. МЕТОДИЧЕСКИ РАЗРАБОТКИ

Тема на урока

ИЗКУСТВО И ВРЕМЕ. ЕПОХА, КАНОН, СТИЛ

Цели на урока

Усвояване на знания за стила и канона в контекста на историята. Формиране на общи умения за ориентиране в историческите аспекти на изкуството и основните стилове.

Очаквани резултати

Ученикът:

- разбира връзката между епоха, иконографски канон и стил в развитието на изкуството
- познава иконографския канон и неговото приложение в изкуството
- разграничава епоха, стил и иконографски канон
- познава стила като явление в изкуството и неговите разновидности
- разпознава произведения на изкуството и архитектурата, характерни за даден стил
- разпознава иконографски канон в произведения на изкуството
- сравнява и коментира стилове, въз основа на техни специфични белези.

Нови понятия

стил, иконографски канон

Основни методи на обучение

училищна лекция, мултимедия, демонстрация, беседа, наблюдение

Материали и дидактически средства

учебник, нагледни средства за демонстрация

Възможности за междупредметни връзки

история и цивилизации, философия, музика, БЕЛ

Обща информация за урока

Урокът е теоретичен. Той се основава на знанията на учениците, получени от изучаването на историческите аспекти на изкуството в прогимназиалния етап. Чрез този урок ученикът усвоява ключови понятия за ориентиране в историческия контекст на изкуството. Разграничаването на епоха от стил и разновидностите му са важно условие за разбирането на произведението на изкуството в неговото историческо битие и функциониране. Ориентирането в стилистичните белези на произведенията са важно условие за по-пълноценното възприемане на изкуството. Урокът е тясно свързан с изучаването на историята на цивилизациите и историята на другите изкуства.

Методически насоки. Разработване на теоретичната част на урока

Този урок е разбит на четири подтеми: изкуство и време, иконографски канон, епоха и стил, исторически и индивидуален стил. Това е направено с цел ясно и прегледно да бъде представена една обширна материя в максимално кратък обем.

В началото на урока е важно да бъдат демонстрирани произведения от различна епоха и стил. Коментира се дали учениците намират разлики и в какво се състоят разликите.

Следва разглеждане на темата.

При разглеждане на първата подтема (Изкуство и време) е важно да се подчертаят разлики в изкуството на различни периоди. Подходящо е да бъдат демонстрирани например произведения на античното и средновековното изкуство или средновековното и ренесансовото изкуство. Важно е да се обясни как върху изкуството въздействат икономически, политически и други фактори, които определят неговата специфика. Необходимо е да се наблегне и на значението на технологиите за порждането и развитието на нови жанрове и това също трябва да се основава на различни примери като: откриването на бронзолеенето и неговото усъвършенстване, въвеждането на маслената техника, на литографията.

Темата за иконографския канон не е лесна за усвояване. Тук е важно да се направи връзка на изкуството с религията – тема, която се разглежда по-подробно в следващите класове. Иконографският канон трябва да се обясни най-общо. За целта е подходящо да се демонстрират икони, тъй като учениците вече имат представа за иконата, засегната в отделни теми в прогимназиалния етап.

Особено важна подтема в урока е за епохата и стила. Нейното разглеждане осигурява възможност за осмисляне на стила в контекста на епохата. Епохата, като основна историческа категория, е приета и за основна категория в изкуствознанието, представяща най-голям времеви период. За всяка епоха са характерни определени философски, религиозни и политически идеи, научни представи, етични и морални норми, естетически критерии. В дадена епоха могат да се появят и развит различни стилове (например рококо и неокласицизъм през XXVIII век, романтизъм и академизъм през XIX век), което е подходящо да се илюстрира с примери.

В понятието стил се влагат различни значения: исторически стил, индивидуален стил, стил на отделно произведение и пр. Важна задача в урока е ясно да се разграничат понятията исторически и индивидуален стил. Историческият стил обхваща различни изкуства: архитектура, изобразителни и декоративно-приложни изкуства. Тук могат да се дадат примери с исторически стилове, например романски, готически. Учителят може да се позове на музиката и литературата.

Индивидуалните стилове, присъщи на определени художници, могат да се обяснят чрез демонстрация на произведения на отделни автори, например на Микеланжело, на Рембранд или на други художници. Важно е в показаните произведения да проличава индивидуалният маниер на художника.

Задачи за самостоятелна работа

Накрая на урока се поставя задачата учениците да подберат две произведения на изкуството от различни епохи и да ги сравнят. Задачата се изпълнява в писмена форма.

Тема на урока

ШРИФТ И ПИСМЕНА КУЛТУРА

Цели на урока

Усвояване на знания за шрифта и неговото приложение в писмените текстове.
Формиране на умения за ориентиране в шрифтовете и шрифтовите гарнитури.

Очаквани резултати

Ученикът:

- познава най-общо ролята на шрифта за писмената култура
- разпознава приложението на шрифта в исторически план
- използва знания за шрифта за идентифициране на исторически писмени паметници
- оценява значението на шрифта за развитието на писмената култура.

Нови понятия

пикгограма

Основни методи на обучение

училищна лекция, мултимедия, материали за демонстрация, беседа, наблюдение

Материали и дидактически средства

учебник, материали за демонстрация на шрифтове и шрифтови гарнитури

Възможности за междупредметни връзки

БЕЛ, информационни технологии, математика

Обща информация за урока

Темата за шрифта и писмената култура се реализира в два урока, единият от които теоретичен, а другият – практически. И в двата урока се представят важни знания, които в следващите класове се разширяват и задълбочават.

Този урок е основно теоретичен. Учениците вече имат общи познания за шрифта и текста. Този урок задълбочава познанията им за шрифта и неговите особености. Темата за шрифта се разглежда в контекста на писмото и неговите разновидности. Тези теми не се разглеждат от лингвистична гледна точка.

Методически насоки. Разработване на теоретичната част на урока

Този урок съдържа две основни теми: за писмеността и за шрифта, които се въвеждат чрез коментар върху използването на шрифтовете в съвременното.

Урокът започва с беседа за ролята на писмеността в обществото. Какво представлява общество без писменост? Каква е връзката на текста с шрифта? Какво е значението на шрифта за текста?

Следва разглеждане на основните теми.

След кратък увод за използването на шрифта днес се преминава към запознаване на учениците с употребата на шрифтовете в съвременната култура.

Въпросът за писмеността се коментира най-общо и дава възможност да се осъ-

ществят връзки с БЕЛ. Учениците се запознават с първите писмени системи. Тук се изяснява и понятието пиктограма и нейното значение за писмото. Демонстрират се пиктограми на различни обекти. Важно е ученикът да разбере връзката на пиктограмата с обекта. За да се осмисли по-добре функцията на пиктограмата, се демонстрират съвременни пиктограми.

Темата позволява да се представят, макар и накратко, исторически сведения за писмото на шумерите, египтяните, китайците, както и да се демонстрира йероглифно писмо. На страниците на учебника са поместени илюстрации на пиктографско писмо, клинопис, египетски йероглифи и азбучното древногръцко писмо. Те могат да се разглеждат и коментират.

Основно внимание е важно да се отдели на азбучното писмо.

Първата азбука, състояща се от букви за гласни и съгласни звукове, създадена въз основа на финикийското писмо, е на гърците. От древногръцката азбука се развиват както латинското, така и кирилското писмо. Кирилската азбука се разпространява главно сред част от славянските народи, а латинската азбука – първоначално в Римската империя, а по-късно и по целия свят.

Темата за шрифта се изяснява въз основа на демонстрация на шрифтови гарнитури. Изяснява се какво е шрифт – комплект от едностилно оформени букви, възпроизвеждащи определена азбука, включващ цифри и специални знаци.

Важно е да се поясни, че всеки шрифт има свое название и се характеризира с определено начертание, наситеност и ширина. Някои шрифтове са тъмни, тъй като чертите им са дебели. Други са светли, с тънки черти. Според степента на наситеност, шрифтът може да варира от светъл до свръхчерен. Начертанието определя дали шрифтът е прав, или е в курсив. В зависимост от ширината си шрифтовете могат да бъдат нормални, тесни и широки. Според стила си шрифтовете се разделят на серифни и несерифни. Важно е учениците да осмислят разликата между серифните и нересифните шрифтове.

При разглеждане на темата трябва да се направи връзка между шрифт и четивност на шрифта, която се основава на разпознаваемостта и бързината, с която можем да възприемаме текста.

Въпросите на шрифта се изясняват най-добре чрез демонстрация. На страниците на учебника са показани латински и кирилски шрифт (също репродукции на различни видове писмо). За онагледяване на други въпроси за шрифта трябва да се използват електронните ресурси или учителят да подготви собствени нагледни средства.

Тема на урока

ШРИФТ И ПИСМЕНА КУЛТУРА

Художествена практика

Цели на урока

Усвояване на умения за приложение на шрифта в художествената практика.

Очаквани резултати

Ученикът:

- разграничава видове шрифтове
- избира шрифт и го прилага в своя проект
- създава афиш въз основа на определена тема
- обяснява начините на работа с компютърна програма.

Основни методи на обучение

беседа, демонстрация, мултимедия, наблюдение, консултиране, практически методи

Материали и дидактически средства

учебник, материали за демонстрация на шрифт и текст, афиши или плакати

Възможности за междупредметни връзки

БЕЛ, информационни технологии, музика

Обща информация за урока

Този урок е практически и е тясно свързан с предишния.

Въз основа на усвоените знания от предишния урок в този ученикът прилага знанията и уменията на практика, като създава проект на афиш с компютърна програма. Акцент в проекта за афиш е работата с текста, който трябва да бъде осмислен в зависимост от избраната тема. По време на работа с текста ученикът изпробва параметри като междуредови разстояния, размер на знаците, отстъпи и др. и работи върху композицията на афиша.

Методически насоки. Разработване на практическата част на урока

В началото на часа се актуализират знанията за шрифта и неговото приложение и за афиша като средство за комуникация. За какво се използват афишите? Какво съдържат? Въз основа на плакатите и афишите, показани в страницата на учебника или от електронния ресурс, се коментира какво включват отделните плакати, каква е ролята на текста и изображенията. Как са орагнизирани текстът и изображението или изображенията в листа.

Следва поставяне на практическата задача. Тя може да бъде изработване на проект за афиш на тема концерт. По преценка на учителя може да се постави друга обща задача или отделни задачи към определени ученици.

След поставяне на практическата задача се преминава към изпълнението ѝ. Изявяват се основните етапи на работа.

Първо се уточняват данните, които ще бъдат включени в афиша (данните могат да се заимстват).

Следващият етап е най-важен. Учениците изработват проекта, като определят шрифта, размерите, местоположението на текста, както и други елементи на афиша.

Важно е учителят да обърне внимание на следните въпроси:

Защо заглавията трябва да се изписват с по-едър шрифт?

С каква цел се използват различни начертания на шрифта?

Как да се комбинират шрифтове, в случай че се използват два или повече и защо не бива да се ползват много шрифтове?

По какъв начин може да се разположи текстът в страницата на афиша?

Как да се композира илюстративният материал?

Как всички елементи в афиша трябва да бъдат съгласувани помежду им?

Изпълнението на задачата може да бъде свързано с работа с друго приложение в компютъра или с изпълнение на отделни кратки упражнения по избора на шрифт и форматирането на текста.

За оформяне на заглавието на афиша учениците могат да ползват приложението WordArt. За тази цел първо е важно те да се запознаят с неговите възможности и с начина на работа. Учениците трябва не само да разгледат стиловете на изписване на знаците, но и да ги изпробват. За целта те трябва да отворят текстовия редактор на програмата и да напишат заглавието на текста. Те трябва да изпробват избор на шрифт, размер и начертание на шрифта. След като определят подходящия дизайн на заглавие, трябва да го приложат в проекта.

За да се работи ефективно с шрифтовете в компютъра, е важно да се провери какви шрифтове са инсталирани в този компютър. Учителят трябва да обясни и как да бъдат проучени шрифтовете, като се ползва списък с имената им.

Учениците могат да упражнят промени на големината на буквите и техния вид: курсив, болд.

Задачи за самостоятелна работа.

В края на часа се преценява дали задачата е изпълнена в необходимата степен. Ако е наложително, тя трябва да се довърши като самостоятелна работа.

Тема на урока

ДИЗАЙН НА КНИГАТА

Цели на урока

Усвояване на знания за дизайна на книгата и неговото значение. Формиране на отношение към книгата като ценност и естетически предмет.

Очаквани резултати

Ученикът:

- познава най-общо ролята на дизайна в производството на книгата
- разграничава елементи на книжния дизайн
- разбира значението на художественото оформление на книгата
- коментира особеностите на външното оформление на издания от различен тип литература (научна, художествена, справочна, литература за деца).

Нови понятия

дизайн на книгата, обложка, корица, титул, форзац, книжно тяло

Основни методи на обучение

училищна лекция, мултимедия, демонстрация, беседа, наблюдение, анализ на книжни издания

Материали и дидактически средства

учебник, печатни книги (научна, художествена, детска литература)

Възможности за междупредметни връзки

БЕЛ, информационни технологии, технологии и предприемачество

Обща информация за урока

Този урок въвежда в интердисциплинарна тема за книгата. Книгата се разглежда не като литература, а като дизайн или художествено оформление. Учениците се запознават с различни страни и дейности по издаването на книгата, но основен е акцентът върху ролята на дизайнера в този сложен процес. Коментира се структурата на книгата. Учениците усвояват знания за основните елементи на книжния дизайн като корица, обложка, титул и др. Ученикът получава представа за книгата като цялостен предмет, структуриран и естетически оформен съобразно адресата.

Методически насоки. Разработване на теоретичната част на урока

Урокът включва отделни подтеми:

Дизайнът като част от издателския процес

Оформлението на книгата и неговите видове.

Урокът може да започне с беседа за ролята на книгата в обществото: Какъв би бил животът ни без книги? Какво е значението на книгата? Къде се съхраняват книгите? Какво знаем за Александрийската библиотека? И др.

Следва разглеждане на темата. Първо се коментира дизайнът като етап от издателския процес, в който участват различни специалисти (от редактори до по-

лиграфисти). Дизайнът на книгата е задача на художника или дизайнера. В урока е важно да се акцентира на въпроса за значението на художествено оформление за качеството на книгата и възприемането на текста.

При разглеждането на темата се демонстрират различни видове книжни издания: на художествената, детската, научната, техническата литература. Макар че всички те имат различно предназначение и специфика, за всички е важен въпросът как е решен дизайнът. Тук е мястото да се коментира, че оформлението зависи от съдържанието на книгата и от нейното предназначение, в частност защо дизайнът е различен при детската, научната и учебната литература. Тук вниманието може да се насочи към дизайна на учебника по изобразително изкуство.

Следваща ключова тема е за ангажимента на дизайнера към книгата. Дизайнерът или художникът на книгата разработва проекти за външното и вътрешното оформление.

При разглеждане на темата е важно е да се разграничи външно от вътрешно оформление, въз основа на което да бъдат въведени новите понятия в урока.

Външното оформление включва: оформление на обложката, кориците и форзаца. Чрез демонстрация на образци в електронен или в книжен вариант (печатни книги) се изяснява какво е книжно тяло, корица и обложка. Първо е важно да се обясни какво е значението на корицата на книгата, да се разгледат и коментират предна, задна корица и гръбче. Корицата да се разграничи от обложката на книгата. Друг важен елемент, който не бива да се пропуска, е форзацът, съединяващ книжното тяло с корицата.

Вътрешното оформление включва оформяне на страниците, включително и на титулната страница. Първо трябва да се обясни значението на титула (заглавната страница) на книгата. Тук могат да бъдат показани две или повече титулни страници, включително и титулът на учебника.

Важно е да се подчертае, че дизайнът на книгата включва оформянето и на всички вътрешни страници, особено на тези с илюстрациите. Че някои книги, например албумите, енциклопедиите за деца и учебниците, имат много сложен вътрешен дизайн, при който е важно всяка страница как е оформена. Важно е също да се поясни, че при вътрешното оформление дизайнерът решава въпросите на шрифта (тип шрифт, големина на буквите), както и други въпроси като наборно поле, разстояние между редовете, разположение на илюстрациите по страниците на изданието.

В урока е важно да се разгледат елементите на вътрешното оформление въз основа на репродукции.

При разглеждане на темата могат да се ползват илюстрациите в учебника, но по-пълна представа учениците получават от електронния ресурс или от демонстрация на различни печатни издания.

Задачи за самостоятелна работа

Към учениците могат да се поставят текущи задачи или задачи за къщи. Подходящи са задача 3. и 4. от рубриката „Въпроси и задачи“ или друга подобна задача.

Тема на урока

ИЗОБРАЗИТЕЛНОТО ИЗКУСТВО И ДРУГИТЕ ИЗКУСТВА – ЛИТЕРАТУРА

Цели на урока

Усвояване на знания за илюстрацията и нейната роля в книгата.

Очаквани резултати

Ученикът:

- познава ролята на илюстрацията в книгата
- разграничава видове илюстрации според вида литература
- разпознава различни видове илюстрации
- коментира ролята на илюстрацията за възприемането на художественото произведение и връзката ѝ с оформлението на книгата.

Нови понятия

художествена илюстрация, научна илюстрация

Основни методи на обучение

училищна лекция, мултимедия, демонстрация, беседа, наблюдение, анализ на илюстрации

Материали и дидактически средства

учебник, книги с илюстрации от областта на научната, художествената и детската литература

Възможности за междупредметни връзки

БЕЛ, физика и астрономия, биология и здравно образование

Обща информация за урока

Тази тема въвежда в по-общата тема за изкуството и другите изкуства, взаимовръзката между които се разглежда в следващите класове.

Темата за изобразителното изкуство и литературата е широка. В 8. клас тя се реализира чрез два урока – теоретически и практически, макар че между тях не може да се прави категорично разделяне. И в двата урока се представят важни знания, които в следващите класове се разширяват.

Този урок е продължение на интердисциплинарната тема за книгата, но тук основен проблем на разглеждане е връзката на изобразителното изкуство с литературата, основана на илюстрацията. Урокът има пряка връзка с уроците по литература, свързани с изучаването на определени литературни произведения.

Урокът е теоретически и въвежда в следващия – практически урок за изпълнение на илюстрация по зададен текст.

Методически насоки. Разработване на теоретичната част на урока

Урокът включва отделни подтеми:

Илюстрирането на текста като задача на художника и значението на илюстрациите за читателя.

Видовете илюстрации и техните особености.

Урокът започва с беседа за книгите с илюстрации: Защо е необходимо да се илюстрират научните книги? Каква е ролята на илюстрациите в художествената литература? Илюстрацията не пречи ли на читателя?

Първата подтема – за илюстрирането на текста, – има за цел да запознае учениците със значението на илюстрацията в книгата. Тук може да се ползва текстът от „Знаете ли че“, който дава информация за едни от първите илюстрирани книги, за ръчно нарисуваните илюстрации в манускриптите, както и за първите печатни книги с илюстрации във вид на гравюри.

Темата за видовете илюстрации е особено важна и е свързана с разграничаването на основните видове печатни издания: научна, художествена, справочна, детска литература.

Основен въпрос на разглеждане е илюстрацията в художествената и научната литература.

Учениците са изучавали различни художествени произведения, които са илюстрирани. Те са чели детски приказки или други богато илюстрирани произведения за деца. Те познават научни текстове с илюстрации. Разглеждането на въпроса за видовете илюстрации е важно да се осъществи чрез демонстрация на илюстрации.

Научната илюстрация визуализира обектите, за които се говори в научната литература. Научните илюстрации създават точна представа у читателя за предмети, понятия и явления, за които се говори в текста. Те онагледяват информация, която не може или трудно може да бъде изразена или обяснена чрез думи.

Научната илюстрация включва рисунки и фотографии. Справочниците и енциклопедиите най-често се илюстрират с рисунки, тъй като те дават възможност в едно изображение да се обединят етапи, стадии, части, устройство. Освен рисунки в научната литература се използват фотографии, репродукции, схеми, графики и др.

Особено важен въпрос е този за художествената илюстрация, чрез която се визуализират моменти от литературния сюжет, образи на герои, пейзажи. Тук е важно да се коментира връзката на литературния текст с илюстрациите. Много добре е темата да се онагледа с илюстрирана книга от майстор илюстратор, например Гюстав Доре, Марая, Кремонини или от български илюстратори като Иван Кьосев или Борис Ангелушев.

При разглеждане на темата учителят може да се позовава на публикуваните в учебника илюстрации, но още по-добре е да визуализира чрез електронните ресурси или книги с илюстрации, които е подготвил предварително.

Задачи за самостоятелна работа

Урокът може да завърши със задача за домашна работа. Ученикът да намери в библиотеката книга с илюстрации, да научи кой е авторът им и да проучи илюстрациите като брой и съдържание

Тема на урока

ИЗОБРАЗИТЕЛНОТО ИЗКУСТВО И ДРУГИТЕ ИЗКУСТВА – ЛИТЕРАТУРА

Художествена практика

Илюстриране на литературно произведение

Цели на урока

Усвояване на умения за илюстриране на художествен текст.

Очаквани резултати

Ученикът:

- се ориентира в сюжета на литературния текст
- създава илюстрация въз основа на избран момент от литературния сюжет.

Основни методи на обучение

беседа, мултимедия, демонстрация, наблюдение, практически методи, консултиране

Материали и дидактически средства

учебник, кадастрон, материали за рисуване.

Възможности за междупредметни връзки

БЕЛ

Обща информация за урока

Този урок е практически и е тясно свързан с предишния.

Въз основа на усвоените знания от предишния урок в този ученикът създава илюстрации по литературен текст. Урокът е тясно свързан с учебното съдържание по литература и спомага художественият текст, изучаван по литература, да бъде по-пълноценно разбран. Анализът на ситуациите, на героите и на обстановката, описани в текста, не бива да бъде заменен от литературен анализ.

Методически насоки. Разработване на урока

В началото на часа се актуализират знанията за книгата и илюстрацията. Коментира се спецификата на илюстрациите в поезията и прозата, в различните литературни жанрове.

Сега може да се коментира имат ли учениците любими илюстрации. Кои литературни произведения изучават в училище? Познават ли издания на тези произведения с илюстрации?

По литература в 8. клас се изучава „Илиада“ на Омир. Въз основа на познанията за това произведение сега то се коментира от различен ъгъл – като текст, който подлежи на илюстриране. Отбелязват се и се описват герои и характерни сцени от сюжета. Може да се провокира въображението на учениците с въпроса как си представят Ахил, Хектор или някой друг важен герой. Учениците могат да опреде-

лят някои от най-прочутите сцени, описани от Омир, както и да се опитат да си ги представят по-подробно. Важно е у ученика да бъдат провокирани ярки представи за образите и сцените в епопеята. При възможност се демонстрират изображения, илюстриращи Древна Елада: облекло, архитектура, аксесоари, оръжия.

Следва етапът на работа по илюстрирането. Учениците могат да се ръководят от последователността на работа, представена в учебника:

Прочит на литературния текст. Съществените части могат да се препрочитат.

Отбелязване на герои или сцени, подходящи за илюстриране.

Избор на определен момент за илюстриране.

Определяне на материалите и пособията за рисуване.

Уточняване на композицията чрез скициране на лист хартия.

Изпълнение на илюстрацията.

Задачи за самостоятелна работа

В края на часа се преценява дали илюстрацията може да се приеме за завършена. Ако е необходимо, илюстрацията се довършва допълнително.

Тема на урока

ИЗКУСТВО И СОЦИАЛНА КОМУНИКАЦИЯ – ГРАФИТИ И СТРИЙТ АРТ

Цели на урока

Усвояване на знания за уличното изкуство (графити и стрийт арт) като средство за социална комуникация. Изграждане на отношение към артефактите на уличното изкуство.

Очаквани резултати

Ученикът:

- познава най-общо графитите и стрийт арта като средство за комуникация
- разбира ролята на уличното изкуство като нова форма за изразяване на идеи и социална позиция
- коментира графитите и стрийт арта като социално-политическа позиция
- обяснява ролята на графитите за естетизиране на средата.

Нови понятия

пикграфия, шаблон

Основни методи на обучение

училищна лекция, мултимедия, демонстрация, беседа, наблюдение

Материали и дидактически средства

учебник, материали за демонстрация

Възможности за междупредметни връзки

БЕЛ, химия и опазване на околната среда

Обща информация за урока

Урокът въвежда в темата за изкуството и социалната комуникация, която е особено актуална. Изучаването на тази тема изгражда правилно отношение към графитите като форма на социална комуникация. Днешните градове са изпълнени с графити от различен вид, размер и качество, рисувани на различни места. Графитите вече са особено популярни и у нас.

Първият урок по темата е своеобразно въведение към втория – практически урок, където целта е ученикът да създаде проект, а при възможност – изпълнение на графит.

Методически насоки. Разработване на теоретичната част на урока

Темата в урока е разбита на три основни подтеми: историята на графитите, графитите и съвременното и стрийт артът като направление в изкуството.

Темата за графитите е много интересна за учениците. В началото на урока могат да се поставят въпроси къде могат да се видят графити, какви графити учениците са виждали и на какви места. Какво смятат за графитите: те загрозяват или укра-

свят градската среда? Въз основа на беседата учителят въвежда темата, която е добре да започне с кратка история на графитите.

Сведенията за историята на графитите могат да се обвържат с общи познания по история или история на изкуството.

Графити са открити по стените на сградите в Древен Рим, дори още по-рано – от времето на Древен Египет, Гърция и др.

Новата история на графита обаче започва значително късно – от двадесетте години на миналия век с графитите в САЩ. Тук е важно да се подчертае, че графитите се създават като форма на протест и изразяване на идеи. От САЩ графитите се пренасят в Европа, Австралия, Япония и други страни.

В съвремението могат да се видят различни типове графити: от обикновени надписи – до сложни композиции. Учениците обикновено познават средствата за създаване на графити (маркери, спрейове, шаблони), така че тук може да се проведе кратка беседа.

Учителят уточнява какво представляват графитите – кратки надписи или опростени рисунки, както и сложни черно-бели или многоцветни композиции, изписвани и рисувани на обществени места. Графитите обединяват изображения и надписи, разработени с художествени букви. Всичко това става ясно с показване на различни типове графити, богато представени в електронните ресурси.

При разглеждане на темата е важно да се обърне внимание, че графитите могат да бъдат на различно равнище и с различни качества. Графити с високи художествени качества, оценявани като изкуство, са влезли в музеите.

По време на разглеждане на графитите не трябва да се изпуска въпросът за местата, където те се поместват и защо не бива да се рисуват навсякъде, особено върху паметници на архитектурата и на скулптурата, по стените на обществените сгради.

Въпросът за графитите и уличното изкуство са тясно свързани, но е необходимо да се разграничат. Уличното изкуство (стрийт арт) е относително ново направление в съвременното изкуство, чието название става популярно през 80-те години на миналия век. То ползва графитите, но не е равнозначно на тях, тъй като включва и други форми като шаблони, скулптурни инсталации и др.

В урока е важно да се подчертае ролята на произведенията, реализирани в градската среда. Те създават нови естетически пространства, придават на невзрачните промишлени райони културна стойност. Някои произведения на стрийт арта стават много известни и започват да се посещават като туристически обекти. Чрез своите произведения рисувани или експонирани на улицата, художниците отправят предизвикателство към изкуството, ситуирайки го в нетипична среда. Те желаят да се противопоставят на комерсиално украсените градове с реклами и обяви. Тук могат да се коментират някои известни майстори на това изкуство, като Бански.

В учебника и в електронните ресурси са показани изображения на графити и на стрийт арт инсталации, на чиято основа може по-добре да се направи разграничение между графити и стрийт арт. В тях са предоставени множество репродукции на графити и стрийт арт проекти.

Произведения на уличното изкуство могат да се разгледат в реална среда, особено големите графити, които могат да се видят в големите градове в България.

Тема на урока

ИЗКУСТВО И СОЦИАЛНА КОМУНИКАЦИЯ – ГРАФИТИ И СТРИЙТ АРТ

Художествена практика ПРОЕКТ ЗА ГРАФИТ

Цели на урока

Усвояване на знания и умения за проектиране на графит.

Очаквани резултати

Ученикът:

- създава проект за графити
- избира шрифтове и ги прилага в своя проект.

Основни методи на обучение

беседа, мултимедия, демонстрация, наблюдение, практически методи

Материали и дидактически средства

учебник, материали за рисуване: кадастрон, флумастери и др.

Възможности за междупредметни връзки

БЕЛ, химия и опазване на околната среда, география и икономика

Обща информация за урока

Този урок е практически и е тясно свързан с предишния. Въз основа на усвоените знания ученикът създава проект за графит.

Съществена част от урока е въвеждането в практиката на графита. Важно е учителят да представи практически знания за това как се проектира графит и с какво се изпълнява той. Разработването на проекта се осъществява на подходяща основа – кадастрон с определен формат. При възможност проектът се изпълнява на стена в училищния двор. Изпълнението на графити може да се осъществи като извънурочна дейност на подходящо място.

Методически насоки. Разработване на практическата част на урока

В началото на часа се актуализират знанията за графита. Припомня се, че авторите на графити изразяват отношението си към определени факти, събития, личности. В началото на урока учениците допълват знанията си за графитите – за тяхното многообразие, автори и изпълнение. Коментира се многообразието на графитите: от обикновени подписи, любовни признания, остроумни надписи, коментиращи събития, рекламни послания и образи, до политически и социални призови, накрая – рекламни графити. Графитите се изработват индивидуално или съвместно от няколко души, от любители и от професионални художници.

Важно е да се предостави информация за изпълнението на графитите.

Изпълнението на графита може да изисква различно време и подготовка. Някои

от графитите се рисуват направо върху стената, без предварителен проект. Други се подготвят предварително, като се създава точен и подробен проект на текста или изображението, включително и необходимите шаблони.

След въвеждащата част на урока се поставя практическата задача – ученикът трябва да създаде проект за графит на свободна тема: любима рокгрупа, екологична тема и др. Учениците приемат практическата задача с въодушевление.

Първият етап е изготвяне на проекта за графит. Задачата може да се счита изпълнена само на този етап. Учениците следват етапите на работа:

- уточняват идеята за графита

- на подходяща хартия рисуват проекта за графит.

Ако има реална възможност, проектът се изпълнява на подходяща стена. За целта се работи със спрей, четки и бои или с други материали. Ако се рисува със спрей, е важно учителят да обясни как трябва да се работи с него, как да се държи флакона, от какво разстояние, как да се пръска и т.н.

За изпълнението е важно точно да се определи мястото на разполагане на графита чрез очертаване и оразмеряване с тебешир или маркер.

По време на работа се дават текущи насоки и инструкции.

Ако се работи с шаблон, е важно да се коментира как се изработва шаблонът и как той се ползва.

За изготвяне на шаблон, е подходяща хартията за принтер, формат А4 или А3. Може също да се използват тънък картон, метално фолио или друг подходящ материал.

При изготвяне на шаблона е важно изображението да се раздели на части, така че при копирането шаблонът да не бъде разкъсан, а изображението да остане четливо.

По преценка на учителя изпълнението на проекта може да се възложи на група ученици, които реално могат да го изпълнят на стената.

Тема на урока

ТЕХНОЛОГИИ В ИЗЯЩНИТЕ ИЗКУСТВА – ЖИВОПИС

Цели на урока

Усвояване на знания за технологиите на живописиста.

Очаквани резултати

Ученикът:

- познава основни живописни техники
- разбира специфичните особености на основните живописни техники
- разграничава акварел, темпера, акрил, смесена техника, масло, пастел
- коментира приложението на основни живописни техники в художествени произведения.

Нови понятия

покривна техника, лазурна техника

Основни методи на обучение

училищна лекция, мултимедия, демонстрация, беседа, анализ на картина

Материали и дидактически средства

учебник, книги с илюстрации от областта на научната, художествената и детската литература

Възможности за междупредметни връзки

технология и предприемачество, физика и астрономия, химия и опазване на околната среда

Обща информация за урока

Темата за технологиите в изобразителните изкуства е разгледана в трите изящни изкуства: живопис, скулптура и графика. На технологиите на всяко изкуство са отделени по два учебни часа. Един теоретически и един – практически.

Урокът за технологиите в живописиста е теоретичен и е въведение към следващия – практически урок.

Темата за технологиите в живописиста е много широка. В този урок са представени основни знания за традиционни техники като темпера, акварел, масло, включително и по-модерни техники като акрил, пастел и др.

Методически насоки. Разработване на теоретичната част на урока

Урокът включва отделни подтеми:

- видове технологии в живописиста
- боите и техниките.

Урокът започва с беседа за живописиста. Учениците имат теоретични знания за живописиста, както и значителен практически опит, свързан с изпълнение на изоб-

разителни задачи. Това означава, че могат да се формулират различни въпроси, които да стимулират интереса на учениците към настоящата тема.

Темата за технологиите разширява знанията на учениците именно в тази посока. Учениците досега са прилагали в своята учебна практика някои техники. Сега обаче е важно техниките да се представят в контекста на изкуството на живописиста, макар и като кратка теория. Тъй като темата е твърде обширна, в учебника са представени най-важните сведения за различните видове техники в живописиста: маслена и темперна живопис, акварел, акрил, пастел и накрая – смесена техника.

Учениците се запознават с най-важните аспекти на маслената живопис – най-широко разпространената живописна техника. Следва разглеждането на темперната техника, на акварела, акрила и пастела – техника, която се прилага както в живописиста, така и в рисунката.

При разглеждане на техниките е важно да се коментират основите, на които се работи с бои, особеностите на самите бои като покривност и прозрачност. Важно е да се говори и за пособията, например четките, шпаклите и други основни инструменти.

Важно е също да се коментира какъв резултат дава полагането на различните видове бои: маслените бои са покривни, разтворими в ленено масло, терпентин или друг разредител. Те дават плътни, лъскави тонове, с които се постигат наситени цветове. Могат да се полагат и в тънки, нежни и прозирни тонове (велатура).

Температа може да се полага както много гъсто – пастьозно, така и разрежено, напомняйки на работа с акварел. За разлика от маслените, темперните бои съхнат много бързо.

Акварелът има други особености. Красотата и силата на акварела се крие в прозрачните му (лазурни) бои. С акварел трябва да се работи на бяла хартия с определени качества.

Техниката на акварела и на температа са познати на учениците, така че тя може да се разглежда въз основа на беседа.

За пастелите е важно да се отбележи, че те се използват както в живописиста, така и в графиката, така че дали рисунката с пастел е живопис, или графика, зависи от начина на работа с пастела. Техниката на пастела включва употреба на маслени или сухи пастели (с форма на пръчици).

Учениците имат опит с работа с пастел и могат да коментират как се работи с маслен или със сух пастел и каква следа оставят пастелните моливи или пръчки.

Смесените техники също са познати на учениците. Тук учителят може да разшири техните знания, като коментира какви комбинации с материали могат да се правят и какви възможности предоставят те за рисуване.

Следващата подтема (Боите и техниките) допълва информацията за техниките относно методите на работа. Разглежда се как се рисува с акварелни, с темперни и с маслени бои. Тук се коментира и еднослойно, и многослойно покритие с цвят, както пастьозно и разрежено полагане на боите. Изясняват се понятията лазурна техника и покривна техника и с какви бои се прилагат. Накрая се коментира и смесената техника.

На учениците трябва да се даде възможност да коментират приложението на живописните техники в художествени произведения.

Задачи за самостоятелна работа

Ученикът трябва да подготви описание на произведение като извънкласна задача.

Тема на урока

ТЕХНОЛОГИИ В ИЗЯЩНИТЕ ИЗКУСТВА – ЖИВОПИС

Цели на урока

Усвояване на знания за технологиите на живописиста.

Очаквани резултати

Ученикът:

- създава многофигурална композиция, в която прилага живописни техники и технологии
- коментира приложението на основни живописни техники в художествени произведения.

Основни методи на обучение

демонстрация, беседа, анализ на картина, практически методи

Материали и дидактически средства

учебник, материали за демонстрация на техники в живописиста, ученически рисунки

Възможности за междупредметни връзки

технология и предприемачество, физика и астрономия, химия и опазване на околната среда

Обща информация за урока

Този урок продължава темата за технологиите в живописиста, но в практически план. Учениците трябва да коментират техники в живописиста в художествени произведения. Основна задача е да изпълнят композиция по определена тема, като приложат избрани от тях техники на работа.

Методически насоки. Разработване на урока

В началото на часа се актуализират знанията за живописните техники. Учениците споделят с какви техники са работили и как те се прилагат.

Поставя се практическата задача: ученикът трябва да създаде многофигурална композиция, живопис, като приложи определена техника на работа с бои.

Учителят може да вземе решение всички ученици да работят по обща тема или по една от темите, които той предлага от списък. На учениците могат да бъдат предложени теми като: „Сватба“, „Дискотека“, „Цирк“, „Риболов“ и др.

Работата по изпълнение на задачата може да се осъществи по показаната в учебника последователност:

- първо се определя сюжетът
- определят се материалите за работа
- на лист хартия се нахвърля скица на композиционното решение.
- рисунката се изпълнява на кадастрон с предварително определен размер, например А3.

Относно композицията с фигури могат да се дадат насоки за работа:

- Да се уточни броят фигури, които ще бъдат включени в композицията
- Да се помисли как те да бъдат разположени на листа, като се има предвид в каква връзка са тези фигури
- Да се уточнят в каква поза или движение ще бъдат изобразени отделните фигури, като се определи също облеклото, както и характерните атрибути, ако има такива
- Да се помисли за обстановката.

Задачи за самостоятелна работа.

В края на часа се преценява дали рисунката е завършена и ако е необходимо, тя се довършва допълнително.

Тема на урока

ТЕХНОЛОГИИ В ИЗЯЩНИТЕ ИЗКУСТВА – ГРАФИКА

Цели на урока

Усвояване на знания за технологиите на графиката.

Очаквани резултати

Ученикът:

- познава основни техники в графиката
- разбира особеностите при изграждане на графичен образ при различните графични техники
- разграничава гравюра, офорт и литография.

Нови понятия

гравюра, офорт, литография

Основни методи на обучение

училищна лекция, мултимедия, демонстрация, беседа, анализ на творба

Материали и дидактически средства

учебник, репродукции на графични произведения

Възможности за междупредметни връзки

технология и предприемачество, химия и опазване на околната среда

Обща информация за урока

Урокът за технологиите в графиката е теоретичен и е въведение към следващия – практически урок.

Темата за технологиите в графиката е особено важна за разбирането на особеностите на графичните произведения. В този урок се разглежда печатната графика и някои по-широко разпространени видове печатна графика, основани на графични техники като гравюра и нейните разновидности, офорт и литография. Разглеждането на печатната графика е тясно свързано с изясняването на темата за печата и особеностите на високия, дълбокия и повърхностния печат.

Методически насоки. Разработване на теоретичната част на урока

Урокът включва отделни подтеми:

- печатна графика
- гравюри на дърво и на линолеум
- гравюра на метал и литография.

Урокът започва с беседа за графиката. Учениците имат теоретични знания за графиката и практически опит с изпълнение на графично произведение.

Първо се коментира общата тема за печатната графика. Темата за технологията на графиката е сложна и изисква да се изяснят видовете печат, тъй като се коментира печатната графика. Коментира се какво означава висок, дълбок и повърхностен печат и принципните разлики.

Важно е да се изясни, че в печатната графика изображението се гравира на плоча ръчно или по химически път, след което се отпечатва със съответното мастило, обикновено на хартия и като резултат – огледално изображение на хартия или друга подходяща основа. Коментират се различните видове основи за гравирание: дървени плочи, цинкови и медни плочи, линолеум, плочи от камък, както и методите на гравирание: механично и химическо. Могат да се дадат кратки сведения за печатните преси.

Следваща тема за разглеждане са видовете печатна графика.

Тук е важно да се разгледат особеностите на гравюрата на дърво, на метал и на литографията. Могат да се дадат кратки исторически сведения. Важно е добре да се разграничат гравюрата на дърво и линолеум от гравюрата на метал, и те, от своя страна – от литографията като техника на повърхностния печат. Трите понятия: гравюра, офорт и литография, трябва да се осмислят въз основа на репродукции от учебника или от електронния ресурс.

При разглеждане на темата трябва да се коментират графични произведения на Рембранд или на друг майстор на гравюрата.

Тема на урока

ТЕХНОЛОГИИ В ИЗЯЩНИТЕ ИЗКУСТВА – ГРАФИКА

Художествена практика

Цели на урока

- Усвояване на техниката монотипия.

Очаквани резултати

Ученикът:

- създава проекти за изпълнение на монотипия и висок печат
- коментира техническите особености на графични отпечатъци.

Основни методи на обучение

демонстрация, беседа, анализ на картина, практически методи

Материали и дидактически средства

учебник, материали за демонстрация на техники в живописата, ученически рисунки

Възможности за междупредметни връзки

технология и предприемачество, химия и опазване на околната среда

Обща информация за урока

Този урок продължава темата за технологиите в графиката, но в практически план. Целта на урока е да овладеят техниката *монотипия*. Основна задача е да изпълнят графично произведение в техника *монотипия*.

Методически насоки. Разработване на урока

В началото на часа се актуализират знанията за графичните техники. Учениците споделят каква е разликата между гравюра и литография. Те коментират накратко какво е характерно за гравюрата на дърво и на линолеум.

Учителят въвежда основната информация за монотипията като графична техника и нейните особености.

Характерно за монотипията (което се съдържа в значението на самата дума) е, че се получава един отпечатък. Разглеждат се основните начини на създаване на монотипия.

Върху гладка плоча се нанася рисунка с четка от обезмаслени маслени бои, след което отгоре се поставя хартията и чрез пресоване се получава отпечатък. Макар и цветен, отпечатъкът е прието да се определя като графичен.

Вторият способ – тип индиго, изисква първо на твърда плоча с валик да се нанесе печатарското мастило. Върху омастилената плоча се поставя лист хартия с рисунката нагоре. Линиите на рисунката се повтарят. Може да се тонира на места, като листът леко се притиска.

Най-лесен за изпълнения е методът на работа, при който лист хартия се прегъва на две и върху едната страна се рисува с темпера. След завършване на рисунката към нея се притиска другата половина на листа и се получава отпечатък.

В същия урок друга практическа задача за изпълнение е да се изготви проект за линогравюра по определена тема.

И при двете задачи учениците могат да се ръководят от текста в рубриката „Насоки за работа“.

Задачи за самостоятелна работа.

По решение на учителя една от задачите може да се постави за домашна работа.

Тема на урока

ТЕХНОЛОГИИ В ИЗЯЩНИТЕ ИЗКУСТВА – СКУЛПТУРА

Цели на урока

Усвояване на знания за технологиите на скулптурата.

Очаквани резултати

Ученикът:

- познава основни материали в скулптурата
- разбира особеностите на изграждане на скулптурна форма
- коментира особеностите на релефната форма в скулптурата.

Нови понятия

пластичен ескиз, отливка

Основни методи на обучение

училищна лекция, мултимедия, демонстрация, беседа, анализ на скулптура

Материали и дидактически средства

учебник, материали за демонстрация

Възможности за междупредметни връзки

технология и предприемачество, физика и астрономия

Обща информация за урока

Разделът за технологиите в изящните изкуства завършва с темата за скулптурните технологии. Аналогично на предишните два, този урок е теоретичен и е въведение към практическия урок.

Темата за технологиите в скулптурата е с акцент върху материалите. В този урок са представени основни знания за типовете материали – трайни и нетрайни, както и за техниките на изработка на скулптурните форми.

Методически насоки

Разработване на теоретическата част на урока.

Урокът включва подтемите

- Видове материали в скулптурата
- Особенности при изграждане на скулптурната форма.

Традиционно урокът започва с беседа за скулптурата – тема, която учениците познават. Тук учителят преценява какъв аспект да прираде на беседата.

В скулптурата от решаващо значение са материалите, поради което първо те се разглеждат. Те се описват най-общо – нетрайни (глина, пластилин, восък, гипс и др.) и трайни (мрамор, гранит, варовик и др.), метал (бронз, мед, алуминий), включително дърво. Разглеждат се и нетрадиционни материали като пясък и лед.

Основна тема за разглеждане е скулптурната технология. Тук се коментира как

се развиват идеите в скулптурата – от скици на хартия към пластични ескизи. Учениците е важно да разберат, че някои скулптурни форми изискват да се изготвят отливки и да приложат съответните технологии на отливане.

За други скулптурни форми се изискват друг тип технологии при изготвяне на формата, завършващи с изпичане – теракотената скулптура.

В урока е важно да се разгледа технологията на изготвяне на каменната скулптура, в частност – от мрамор – традиционен материал в това изкуство.

При изясняване на понятията пластичен ескиз и отливка е важно да се поясни за кои видове скулптура тези понятия са валидни.

С цел повишаване на интереса към скулптурата учителят може да разкаже и демонстрира нетрадиционни скулптури и форми, като например се позове в рубриката „Знаете ли че“ или представи друга информация.

Тема на урока

ТЕХНОЛОГИИ В ИЗЯЩНИТЕ ИЗКУСТВА – СКУЛПТУРА

Художествена практика

Цели на урока

Усвояване на знания и развиване на умения за моделиране на човешка фигура.

Очаквани резултати

Ученикът:

- създава триизмерна форма на човешка фигура от пластичен материал
- коментира особеностите на пластичната форма.

Нови понятия: пластичен ескиз, отливка

Основни методи на обучение

демонстрация, беседа, анализ на картина, практически методи

Материали и дидактически средства

учебник, материали за демонстрация

Възможности за междупредметни връзки

технология и предприемачество, физика и астрономия

Обща информация за урока

Този урок продължава темата за технологиите в скулптурата и има за цел ученикът да развие уменията си за моделиране на човешка фигура от глина или пластилин.

Методически насоки. Разработване на урока

Учениците имат известна практика с моделирането като дейност. Все пак учителят е важно да припомни основните изисквания, валидни за моделиране с глина или пластилин.

След уводната част се поставя практическата задача: ученикът трябва да моделира човешка фигура, като предаде определено движение. Тъй като формата се изгражда на право, е важно да се прецени каква фигура и в какво движение да се предаде, като се държи сметка за пластичните възможности на глината.

Учениците сами избират сюжета – каква фигура да изобразят и в какво движение.

Работата по изпълнение на задачата може да се осъществи по показаната в учебника последователност:

- Първо трябва да се осигури дървена поставка и тел
- Формата се изгражда, като по телената конструкция се поставя глина. По този начин най-общо се оформят обемните части на фигурата

– Изградените пластични форми могат да се довършат чрез гравирание или на-
лепване.

Друга практическа задача в урока е изготвянето на гипсова отливка. Тя се раз-
глежда само на теоретично ниво, но по желание на учениците или при възможност
може да се изпълни и на практика. Информацията за изготвяне на гипсов калъп
допълва знанията от предишния урок.

Тема на урока

ТВОРБАТА И МУЗЕЯТ

Цели на урока

Усвояване на знания за художествения музей, неговото предназначение и обществена роля. Формиране на отношение към художествените музеи като съкровищници на изкуството.

Очаквани резултати

Ученикът:

- познава предназначението на музея и неговата обществена роля
- разграничава художествен музей и галерия от други видове музеи
- притежава знания за художествената експозиция
- разграничава видове художествени експозиции
- описва художествена творба или експонат в резултат на посещение на музей
- коментира предназначението на музея за съхраняване и популяризиране на изкуството.

Нови понятия

художествен музей, художествена галерия, художествена експозиция

Основни методи на обучение

училищна лекция, мултимедия, демонстрация, беседа, наблюдение

Материали и дидактически средства

учебник, дидактически средства за онагледяване

Възможности за междупредметни връзки

история и цивилизации

Обща информация за урока

Този теоретичен урок въвежда темата за художествения музей, която ще продължи да се разглежда и в следващите два класа. Темата е особено важна и дава възможност ученикът да осмисли художествените музеи като съкровищници на изкуство, събирано и съхранявано през вековете.

В този урок художественият музей се разглежда най-общо като институция, дейности и значение.

Методически насоки. Разработване на теоретичната част на урока

Темата за художествения музей в урока е представена в три подтеми: художествения музей и предметите на изкуството, художествените експозиции и зрителите.

В началото на урока чрез кратка беседа учениците споделят какви музеи познават, кои са посетили и какви представи имат за тях. С цел мотивиране на учениците може да се коментира текстът в „Знаете ли че“ или друг любопитен текст.

Следва разглеждане на темата.

Музеите биват различни видове. Тук трябва да се подчертае обществената роля

на музеите: те са важни обществени институции, занимаващи се със събиране, съхраняване, изучаване и експониране на предмети, които имат историческа, културна и научна ценност, паметници на материалната и духовната култура. Това могат да бъдат произведения на изкуството, писмени текстове, ръкописни и печатни материали, както и различни други предмети.

След уводната част се разглежда въпросът за художествения музей. Коментира се към какво е насочена основната дейност на музея и какво огромно значение има това за съхраняване на художествения опит на човешката цивилизация. Художественият музей е уместно да се разграничи от художествената галерия, но да се посочи тяхната обща мисия.

Макар и накратко, трябва да се разгледат различните видове художествени галерии – национални, градски, държавни и частни – и техните особености. Тук учениците могат да споделят какъв тип галерия или музей познават или са посетили.

Темата за художествената експозиция е особено важна. Експозицията е видимото изражение на богатствата на музея, изкуството, с което зрителят общува непосредствено. В експозиционното пространство посетителят има непосредствен контакт с експонатите. По този начин експозицията осигурява възможност за общуване на зрителите с произведенията на изкуството. Коментира се колко важна е аранжировката на картините или експонатите в една експозиция. Експонатите в художествените експозиции се организират и разполагат по определен начин въз основа на определена идея или концепция. Те трябва да бъдат оптимално осветени и защитени. За да бъде експозицията атрактивна за различни категории посетители, се използват осветлението и звука, както и други аудиовизуални средства.

При разглеждането на темата трябва да се коментират видовете изложби: постоянни и временни; на съвременно изкуство; общи, колективни и персонални изложби; по вид изкуство: живопис, скулптура и др. Важно е учениците да разберат значението на постоянните експозиции на музея, представящи особено ценните експонати от музейните колекции.

Задачи за самостоятелна работа

По време на урока или в заключителната му част на учениците се поставя задачата да опишат художествено произведение, което да направят въз основа на посещение на музей – реално или виртуално.

Тази задача може да се постави и в заключителната част на урока и да се изпълни като извънкласна дейност.

Тема на урока

ДИГИТАЛНИТЕ ИЗКУСТВА В СЪВРЕМИЕТО

Цели на урока

Усвояване на знания за дигиталните изкуства и тяхното място в съвременния свят. Формиране на умения за ориентиране в дигиталните изкуства в интернет среда.

Очаквани резултати

Ученикът:

- познава най-общо особеностите и проявите на дигиталното изкуство
- разпознава произведения на дигиталните изкуства в интернет
- ползва визуални символи и знаци в електронни мрежи за комуникация и информация
- оценява ролята на електронните технологии за появата на нови форми в съвременното изкуство.

Нови понятия

дигитално изкуство

Основни методи на обучение

училищна лекция, мултимедия, демонстрация, беседа, наблюдение

Материали и дидактически средства

учебник

Възможности за междупредметни връзки

информационни технологии, информатика, математика

Обща информация за урока

Урокът е теоретико-практически. Темата за дигиталните изкуства е нова и много актуална. Дигиталните изкуства са ново направление в изкуството, чието развитие е стимулирано от масовото навлизане на дигиталните технологии.

Разглеждането на темата за дигиталните изкуства се основава на познания и практика на учениците за дигиталните технологии, които те притежават от обучението по изобразително изкуство в предишните класове.

Методически насоки

Разработване на теоретическата част на урока.

Този урок е разбит на три основни подтеми:

- Изкуство и електронни технологии
- Дигиталните изкуства и техните разновидности
- Популяризиране на изкуството чрез компютърните технологии.

Урокът започва с беседа за ролята на дигиталните технологии в съвременния свят.

Началото на урока може да започне с кратко въвеждане в историята на дигиталните изкуства, първите изложби на компютърно генерирани картини и първия

дигитален салон през 1993 г., който се превръща в годишен форум на дигиталното изкуство.

Първо се разглежда въпросът за изкуството и електронните технологии. Коментира се как непрекъснато расте приложението на дигиталните технологии в съвременното общество: компютри, планшети, цифрови мобилни телефони, цифрови фотоапарати и др. С развитието на компютърните технологии те започват да играят все по-важна роля и в изкуството: оформление на книги, плакати, визуална реклама, интернет сайтове, компютърни игри. Проектите се разработват с подходящ софтуер. Дигиталните технологии разкриват пред художниците неподозирани досега възможности.

Темата за дигиталното изкуство и неговите разновидности се въвежда с определение на дигиталното изкуство – творческа дейност, основана на цифрови технологии, в резултат на която се създават художествени произведения, които съществуват в цифрова форма и се съхраняват като файлове.

Названието дигитални изкуства се появява през 80-те години на ХХ век и означава съвременни форми в сферата на изкуството, произведенията на които се създават чрез дигитални технологии. Наричат се също електронни или компютърни изкуства, защото използват компютърни приложения за създаване на дигитална живопис, дигитална илюстрация, дигитална фотография и др. Видовете дигитално изкуство се коментират въз основа на демонстрация на дигитална картина или дигитална рисунка.

Понятието дигитални изкуства е широко. Към дигиталните изкуства може също да се причислят и произведения, които са създадени с традиционни материали, но впоследствие са модифицирани – сканирани, фотографирани и обработени с компютърни програми.

При разглеждане на темата е важно да се обясни какво представляват произведенията на дигиталните изкуства. Те съществуват в цифрова форма и се съхраняват като файлове. Една картина, създадена с компютърна програма и съхранена като файл, може да се разпечата многократно. Записът или файлът може да се копира и разпространява и така картината да се тиражира в неопределен брой екземпляри. Цифровите технологии променят представата ни за оригинал. Благодарение на технологиите произведенията на изкуството могат да се заснемат, сканират, обработват и запазват под формата на различен тип дигитални изображения.

Темата за популяризиране на изкуството чрез компютърните технологии е особено важна. Музеят е място, където можем да общуваме с оригиналите. Те обаче чрез дигитални репродукции могат да бъдат видени в интернет. Така изкуството чрез дигиталните образи на картини, скулптури или друг вид произведения на изкуството става достъпно за много повече хора.

В интернет съществуват множество сайтове за дигитално изкуство, онлайн списания за компютърна графика, фотография, форуми за изкуство, лични страници на художници, виртуални разходки в музеи и др.

ОБОБЩИТЕЛЕН УРОК

Цели на урока

- обобщаване и затвърдяване на основното по отделните теми
- систематизиране на знанията.

Очаквани резултати

Ученикът:

- усвоява най-важното по отделните теми от учебното съдържание за 8. клас
- затвърждава новите понятия и ги осмисля в тяхната взаимовръзка
- разграничава основни проблеми от учебното съдържание
- ориентира се в проблематиката по отделните теми.

Основни методи на обучение

училищна лекция, мултимедия, беседа, наблюдение

Материали и дидактически средства

учебник

Обща информация за урока

Обобщителният урок има важно значение за усвояване на знанията и уменията през учебната година. Той е разработен въз основа на подбор на най-важното по отделните теми. По този начин се осъществява обзор на цялото учебно съдържание през учебната година.

Методически насоки за разработване на обобщителния урок

Урокът трябва да представи в обобщен вид най-важното, изучено по отделните теми от учебното съдържание по изобразително изкуство за 8. клас. По-надолу са представени основните акценти при разглеждане на отделните теми.

ИЗКУСТВО И ВРЕМЕ – ЕПОХА, КАНОН, СТИЛ

По тази тема е особено важно да се наблегне на разграничението между епоха, стил и иконографски канон. Също така трябва да се разграничи историческият от индивидуалния стил на художника. За илюстрация се коментират накратко характерен исторически стил и неговите особености, например готика или барок.

ШРИФТ И ПИСМЕНА КУЛТУРА

По тази тема е важно да се направи обобщение по отношение на значението на писмото за човешката цивилизация и появата на различни писмени системи. Важно е да се наблегне на азбучната писмена система и връзката ѝ с шрифта. Да се припомни какво представлява шрифтът и какво той включва, какво означава кирилица и какво – латиница. Да се коментира как във времето се създават различни шрифтове, много от които, поради нуждите на книгопечата. Да се коментира също голямото разнообразие от шрифтове и как те се използват днес в текстообработващите програми.

ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО И ЛИТЕРАТУРА

Тази тема е интердисциплинарна и е добре да се свърже с литературата. Значението на дизайн трябва да се аргументира и да се демонстрира. Подчертава се значението на дизайнера, който изготвя дизайн на книгата – вътрешния и външния дизайн. Припомня се най-важното за външния дизайн: оформлението на обложка, корица и форзац, както и за вътрешното оформлението на книгата: оформяне на титулната страница и други важни елементи. Сега е важно да се коментира и значението на илюстрацията. Припомнят се основните видове илюстрации: научната и художествената и техните особености.

ИЗКУСТВО И СОЦИАЛНА КОМУНИКАЦИЯ – ГРАФИТИ И СТРИЙТ АРТ

Тази тема е много интересна на учениците. Тук е важно да се разграничат графити от стрийт арт форми, които включват и инсталации, но общото е, че различни видове проекти се реализират на територии на градската среда, на открити обществени места, основно на улиците. Може да се припомни по-важното за графитите. Трябва да се коментира и въпросът за отношението към графитите – в някои държави то не само, че не се приема като изкуство, но е забранено, докато в други – то се приема за модерна форма на изказ и някои музеи вече включват и произведения на стрийт арта.

ТЕХНОЛОГИИ В ИЗЯЩНИТЕ ИЗКУСТВА – ЖИВОПИС, ГРАФИКА, СКУЛПТУРА

Тази тема разглежда технологиите в живописа, скулптурата и графиката – изкуства, вече добре познати на учениците. Сега обаче акцентът е върху технологията, което изисква да се представят ключови знания за най-важните материали и техники, както и технологии в тези изкуства. Тук е важно да се коментират основните материали и техники на живописа (маслена, темперна, акварелна и др.), материалите и технологиите в скулптурата (камък, дърво, глина; моделиране, ваяне, леене), както и в графиката (гравюра, офорт, литография и др.). При разглеждане на технологиите трябва да се коментират най-важните, без да се навлиза в подробни описания.

ТВОРБАТА И МУЗЕЯТ

Тази тема е особено важна, тъй като въвежда значението на музея като съкровищница на изкуството и човешката памет. Учениците трябва да имат отношение към музеите като към важни обществени институции, занимаващи се със събиране, съхраняване, изучаване и експониране на предмети с историческа, културна и научна ценност. Основен акцент е припомнянето на същността, ролята и значението на художествените музеи и галерии. Учениците трябва да разграничават художествен музей и художествена галерия, които имат обща мисия. Темата за музея логически изисква да се дискутира накратко и темата за художествената експозиция, чрез която произведенията на изкуството се демонстрират на широка публика.

ДИГИТАЛНИ ИЗКУСТВА В СЪВРЕМИЕТО

Темата за дигиталните изкуства е пряко свързана с изучаването на дигиталните технологии и изобразителните изкуства. Тъй като дигиталното изкуство е ново явление, на него трябва да се обърне съответното внимание. То трябва да се разгледа в контекста на дигиталните технологии и интернет, който спомага за популяризиране на изкуството, макар и като репродукция в дигитален вид.

Тема на урока

ПРОВЕРКА НА ИЗХОДЯЩОТО НИВО

Цели на урока

Урокът има за цел да установи изходното ниво на учениците при приключване на обучението по предмета. Осъществява се в два етапа:

1. Решаване на тест
2. Коментар на резултатите от практиката.

1. Изходящ тест.

Чрез изходящия тест се установява нивото на усвоени знания в 8. клас. В края на срока учениците трябва да са усвоили ключови знания от съдържанието на учебния предмет по глобалните теми. Те трябва да притежават знания по най-важните въпроси, свързани с изкуството и времето, с канона, стила, шрифта и неговото приложение, с оформлението на книгата и илюстрацията, технологиите в живописа, графиката и скулптурата, художествения музей и изкуството в контекста на социалната комуникация и дигиталните форми.

Освен теоретично, учениците са усвоили знания и умения на практическо ниво, които се проявяват в художествената практика и намират израз в резултатите от практическите задачи – проектите и рисунките, изпълнени в клас.

Тест за проверка на знанията на учениците

Материали

За проверка и оценка на крайните резултати от теоретичната подготовка на ученика учителят използва теста от учебника. Тестът представлява система от въпроси с по четири алтернативни отговора. В теста са включени 20 въпроса, три от които са визуализирани. Въпросите са свързани с ключовите компетентности, които се изисква от учениците да притежават по отделните глобални теми.

Инструкция

Всеки ученик трябва да работи самостоятелно. Той трябва да загради с кръгче верния отговор.

Процедура

Учителят поставя задачата към учениците. Всички ученици работят едновременно и самостоятелно. Учениците попълват верните отговори в отделна бланка, предоставена от учителя.

Резултатите от теста веднага могат да станат известни чрез електронния вариант на учебника.

След приключване на работата по теста учителят събира бланките с отговорите. По негово решение или по инициатива на ученици могат да се коментират въпроси от теста.

2. Коментар на резултатите от практиката

След решаването на теста се коментират резултатите от практическите задачи. Учителят припомня какви практически задачи са изпълнявани по отделните теми:

- Проект за афиш
- Илюстрация по литературен текст
- Проект за графит
- Многофигурна композиция по тема – живопис
- Монотипия – графика
- Човешка фигура – пластика от глина.

Коментират се впечатления от работата на учениците и проявената активност в учебния процес.

В заключение учителят прави кратко обобщение. По негова преценка той може да обяви основанията (критериите) за поставяне на срочна оценка.

7. ПРИЛОЖЕНИЕ.

Анализ на художествено произведение. Модели

По-долу са представени модели на анализ, които могат да се прилагат в обучението по изобразително изкуство с цел разглеждане и анализ на отделни художествени произведения. Те са съобразени с особеностите на различните видове изкуства. Моделите могат да се ползват от учителя и от учениците. Акцентът при анализа може да бъде поставен на един или друг аспект, например на материала и техниката на изпълнение или на стиловите особености.

Анализ на пейзаж

Автор

Название на художественото произведение

Размери, материал, техника

Вид пейзаж (жанр)

Описание на изобразеното

Използвана точка на зрение за изобразяване на пейзажа

Описание на композицията

Анализ на начина на изобразяване на отделни елементи от пейзажа (използвани изобразителни похвати)

Стилови особености на произведението.

Анализ на портрет

Автор

Название на художественото произведение

Размери, материал, техника на изпълнение

Вид портрет

Изобразен персонаж

Описание на композиция и изразните средства

Начин на изобразяване на портретувания (анфас, 3/4, профил, друго положение)

Разположение на фигурата във формата

Тип фон (пейзаж, условен, друг тип)

Стилови особености на произведението.

Анализ на сюжетна скулптура

Справка. Общи сведения. Автор. Название на произведението

Описание на формата: материал, размери
Вид скулптура
Тема. Изобразен сюжет
Описание на изобразеното
Описание на композицията и изразните средства
Анализ на формата. Фигура (фигури и връзки), положение, предадено състояние, значение на детайла. Трактовка на повърхността
Стилови особености на произведението.

Анализ на сюжетна картина

1. Историческа справка: време и място на създаване. Автор.
2. Описание: размери, формат, материал и техника, вид, жанр. Местонахождение.
3. Анализ на изображението.
  - а. Какво е изобразено:
тема, сюжет, отразено събитие;
персонаж/образи: какви лица са изобразени, характер на фигурите, положение на тялото, движение, изобразено действие, жестове, мимика и израз);
изобразени предмети, описание и значение;
изобразена обстановка (време-пространство, кога става действието, какво историческо време е представено, къде става действието).
  - в. Как е изобразено: формални средства (композиция вид, строеж, композиционен център; пространство: използвана перспективна система или отделен похват; цвят, светлосянка, изграждане на формата, симетрия, ритъм, деформация, идеализация гротеска, символика).
4. Стилови особености на произведението.

Анализ на илюстрация от литературен текст

Сведения за литературната творба и нейния автор
Илюстратор
Изобразен момент, изобразено действие (сцена)
Тип илюстрация и разположение в страницата
Анализ на изображението:

- изобразен персонаж (персонажи) и обстановка
- композиция на изображението
- особености на изобразените персонажи.

Описание с анализ на илюстрации към литературен текст

Сведения за художествената творба (автор, вид на литературната творба, кратки сведения за съдържанието)
Илюстратор (автор)
Общ брой илюстрации в текста
Вид илюстрации (цветни, черно-бели)
Тип илюстрации (на цяла страница, фолио, съвместно с текст, в рамка, без рамка...)
Разположение на илюстрацията в страницата

Техника (една техника за всички илюстрации, различни техники)

Украсителни елементи към илюстрациите и текста (орнаменти, заставки, кон-
цовки, украсни букви)

Описание и анализ на отделни илюстрации

Обобщение за илюстрациите като цяло.

проф. Бисер Илиев Дамянов,
проф. Огнян Александров Занков,
Анна Иванова Генчева

КНИГА ЗА УЧИТЕЛЯ ПО ИЗОБРАЗИТЕЛНО ИЗКУСТВО
за 8. клас

Главен редактор *Летелина Крумова*
Редактор *Чавдар Ценов*
Корица и графичен дизайн *Владимир Минчев*
Коректор *Румяна Стефанова*

Българска. Издание първо
Формат 70×100/16. Печатни коли 4
А 17-04-165-17

Издателска къща „Анубис“ ООД, 1124 София, ул. „Младен Павлов“ № 1 тел.:
944 35 03, 944 16 43

e-mail: anubis_otzivi@abv.bg, ik.anubis@anubis.bg, www.anubis.bg

„БУЛВЕСТ ПРИНТ“ АД

ISBN 978-619-215-078-5

9 786192 150785

БЕЗПЛАТЕН ЕКЗЕМПЛЯР